

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

Gaziantep Yerel Medyasında Çalışan Gazetecilerin Prekaryalaşma Deneyimleri

Precarization Experiences of Journalists Working in Gaziantep Local Media

Revşan ŞEN^{a*}

^a Öğr. Gör., Gaziantep Üniversitesi, Medya ve İletişim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Gaziantep / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0002-0189-1031

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 8 Şubat 2024

Kabul tarihi: 28 Nisan 2024

Anahtar Kelimeler:

Yerel medya,
Gazetecilik,
Prekarya,
Esnek çalışma,
Yeni medya.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: February 8, 2024

Accepted: April 28, 2024

Keywords:

Local media,
Journalism,
Precaria,
Flexible work,
New media.

ÖZ

Çalışma koşullarında yaşanan güvencesizliğin derinleşmesi prekarya kavramına dönük çalışmaların artmasına neden olmuştur. Neoliberal politikaların etkisiyle risk faktörü dışında birçok olgunun geçicilik ve belirsizlik içermesi, çalışanların başta çalışma koşulları olmak üzere tüm yaşam alanlarını derin biçimde etkilemektedir. Meslek, yaş, cinsiyet ve coğrafya ayırt etmeksizin birçok alanda çalışanları etkileyen bu görece yeni koşullar, dünyada olduğu gibi Türkiye’de de medya çalışanlarını da güvencesizliğe tabi kılmaktadır. Bu araştırma, önemli bir toplumsal kurum olarak yerel demokrasileri güçlendirme potansiyeline sahip olan yerel medyada çalışan gazetecilerin çalışma koşullarını prekarya tartışmaları bağlamında analiz etmeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemine başvuru yapılan çalışmada, toplamda on yerel gazeteci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerin sonucunda, gazetecilerin her an işten çıkarılma endişesi yaşadıkları, kadın gazetecilerin evlenmek ve çocuk doğurmak gibi kararları bu belirsizlik süreci içerisinde ertelemek zorunda kaldıkları görülmüştür. Herkesin birbirini tanıdığı bir yerel medya ortamında dayanışma ağları geliştiremeyecek ölçüde az sayıda oldukları belirtilen yerel gazetecilerin birbirleri ile girdikleri rekabet de güvencesizliğin daha yoğun biçimde deneyimlenmesine yol açmaktadır. Bununla birlikte istihdam güvencesinden yoksun olan gazetecilerin bu rekabet ve belirsizlik ortamında işlerinden atılmamak için işverenlerin talep ettiği her işi üstlenmek zorunda hissettikleri tespit edilmiştir. Yoğun biçimde hissettikleri bu güvencesizlik biçimlerine bakıldığında yerel gazetecilerin az sayıda yerel medya kuruluşu arasında yapmak zorunda hissettikleri seçim nedeniyle de güvencesiz çalışma koşullarının yeniden üretildiği sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT

The deepening of precarity in working conditions has led to an increase in studies on the concept of precariat. With the impact of neoliberal policies, the transience and uncertainty of many phenomena other than the risk factor deeply affects all areas of life, especially the working conditions of employees. These relatively new conditions, which affect workers in many fields regardless of profession, age, gender and geography, subject media workers to precariousness in Turkey as in the world. This study aims to analyse the working conditions of journalists working in local media, which has the potential to strengthen local democracies as an important social institution, in the context of the precarity debates. In this qualitative study, semi-structured interviews were conducted with a total of ten local journalists. As a result of the interviews, it was observed that journalists were worried about being dismissed at any time and that female journalists had to postpone decisions such as marriage and childbirth within this uncertainty. In a local media environment where everyone knows each other, the competition between local journalists, who are too few in number to develop solidarity networks, leads to a more intense experience of precariousness. In addition, it has been determined that journalists, who lack employment security, feel obliged to undertake every job demanded by employers in order not to be dismissed from their jobs in this environment of competition and uncertainty. Considering these forms of precariousness that they feel intensely, it has been concluded that precarious working conditions are reproduced due to the choice that local journalists feel obliged to make between a small number of local media organisations.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: revsansen@gantep.edu.tr

EXTENDED ABSTRACT

This research is mainly concerned with the fact that local media workers experience precarity in a profound way due to the dynamics operating at the local level. The precariat, which is aware that its job and earnings are under constant threat, is based on the lack of seven types of security according to Standing. Labour market security, which includes full employment conditions with opportunities to earn sufficient income; employment security, which includes the prevention of arbitrary dismissals; and occupational security, which aims to ensure the health and safety of workers and prevent irregular working hours and occupational accidents, The security of reproduction of skills, which ensures the reproduction of skills and the use of acquired skills in business life, income inequality, which aims to prevent income inequality, and finally the security of representation, which aims to guarantee the possibilities of employees to form solidarity networks, are the seven types of security that Standing states and explains precariatization through the lack of these. Numerous important studies on the precariatization processes of national media workers make it necessary to examine how local media dynamics affect the precariatization process. Based on this necessity, the research focuses on the precariatization processes of journalists working in the local media in Gaziantep.

In this research, on the ways in which journalists working in Gaziantep local media experience the process of precariatization, a semi-structured interview technique was used as a qualitative data collection technique. In the process of thematising the findings of the research, which was carried out under the guidance of a pre-prepared questionnaire, Standing's seven types of assurance forms were taken as a reference.

Studies showing that in regions where local media actively focus on citizens' agendas, citizens are more knowledgeable about their personal rights and more determined to protect these rights reveal that this area is an important force that triggers the development of human rights and freedoms (Ulusoy Nalcıoğlu, 2007; Girgin, 2009). The ability to cover events within the borders of narrow-scale geographies, to warn citizens about what is happening there, and to provide information about the effects of larger-scale events in the local area puts local media in an important position. However, some studies show that the way local media functions in Turkey prevents it from fulfilling this role (Vural, 2001; Güven, 2007; Güllü, et al. 2009). According to studies showing that there are important reasons for the local media's failure to fulfill this function, one of the main factors in this process is the local media bosses who prioritise their own interests over the interests of the local region and who prioritise their own interests when these interests conflict. The fact that local media bosses, who pursue a similar interest calculation in competition processes with other institutions, use the journalism process as an intermediary in such conflicts, and the fact that the relevant local media organisation is established in order to serve the capital owners in the local region or evolves into this functioning in the process prevents the local media from fulfilling its duties in local democracies. Another important part of local media is the local media employees working in it. The fact that they can obtain a press card despite not taking an active role in any local media outlet, and the fact that a small number of employees are expected to fulfill many tasks despite significant workloads are important factors in this regard (Yılmaz, 2019; Yücebaş et al. 2019). The fact that some local media employees cannot obtain press cards is exacerbated by different difficulties in their working conditions. These conditions of local media employees, where low incomes are added to working practices with insufficient technical equipment, also affect the quality of research news and limit the diversity of news in local media channels (Ulusoy Nalcıoğlu, 2007, p. 198).

As these studies show, there is an important relationship between the role of local media in the process of establishing human rights and freedoms and the conditions of local media workers. Based on this relationship, the study aimed to reveal the forms of precarity experienced by journalists working in Gaziantep local media.

The findings reveal that the participants working in Gaziantep local media, which has a long-established history, predominantly experience precarity in all its forms. Journalists who are afraid of being dismissed from their jobs feel obliged to constantly acquire new qualifications. However, in a field where communication technology and practices are rapidly developing and changing, the employees think that the qualifications they have acquired are generally insufficient, and with this concern, they spend their free time trying to acquire new qualifications. Women journalists worry about being unemployed while making decisions they consider important, such as getting married and having children, and generally think that their working life is too busy to make these decisions. In addition, participants working in local media organisations, where there are fewer media outlets and therefore it is more difficult to find a job compared to national media, stated that they are not in solidarity with other colleagues. Local media workers, where a small number of journalists see each other as competitors, are not able to raise their voices at a level that will enable them to voice their problems because they cannot establish a solidarity network, and they feel obliged to constantly acquire new qualifications in order to 'win' over their 'competitors'. The process of acquiring these qualifications costs employees both their rest time and they have to make financial expenditures for some training.

Giriş

“Bu loş sığınaklar yaşam topallarının buluşma yerleridir.”

(Baudelaire, 2001, s. 49)

1970’li yıllarda dünyada yaşanan neoliberal dönüşümün sonucunda yaygınlaşan esnek çalışma biçimleri, yeni bir sömürü düzeni olarak tanımlanmaktadır (Bourdieu, 1998; Bauman, 2005). Güvencesiz çalışmanın esnek çalışma olarak tanımlandığına dikkat çeken bu araştırmalar (Standing, 2014; Uzunoğlu, 2017; Oğuz, 2011), esnekliğin genellikle patronların çalışanlar karşısındaki konumunu güçlendirdiğini ve güvencesizliği derinleştirdiğini savunmaktadır. Bu alanda çalışan önemli isimlerden Guy Standing, *Prekarya: Yeni Tehlikeli Sınıf* (2014) adlı kitabında, bir adım daha ileri giderek güvencesiz çalışma koşullarının “küreselleşmenin çocuğu” olarak tanımladığı “prekarya” (*precariat*) isimli yeni bir toplumsal sınıf yarattığını ifade etmektedir.

Standing’in vurgusuyla prekarya, meslek, yaş, cinsiyet veya etnisite sınırlarının tamamını aşan küresel bir güvencesizliğin önemli yansımalarından birini oluşturmaktadır. Tüm meslek gruplarının içinden çok sayıda çalışanın oluşturduğu prekarya, günümüzün önemli alanlarından biri hâline gelen medya çalışanlarını da içine almaktadır. Zihinsel emeğin yükselişe geçtiği ve “enformasyon toplumu”, “ağ toplumu” (Castells, 2005, s. 25), “bilgi endüstrisi” (Machlup, 1962) gibi kavramlarla adlandırılan günümüz toplumlarında, toplumsal konumu itibarıyla medya ve gazetecilerin çalışma koşullarının ortaya koyulması önemlidir.

Dijital dönüşümün de etkisiyle günümüzün merkezî araçlarından birisi hâline gelen medya ve enformasyon mobil teknolojiler yoluyla her an erişilebilir bir duruma gelmiştir. Küresel ve ulusal alanda olduğu gibi yerel demokrasilerin oluşturulma ve güçlendirilme sürecindeki önemli kurumlardan biri olan yerel medyanın yerel toplumların yararına hareket edebilmesi için yerel gazetecilerin özgürlüğü ve çalışma koşulları büyük önem taşımaktadır.

Gelişmiş ülkelerde medyanın küreselleşme ve yerelleşme olarak iki önemli eğiliminin olduğunu belirten Girgin’e (2009, s. 236) göre yerel medya, belirli bir bölgede yaşayan insanların o bölgeye ilişkin bilgi edinebilmeleri ve sorunlarını bölgenin gündemine getirebilmeleri açısından önemli bir kaynaktır. Yerel medyanın güçlü olduğu bölgelerde yaşayan yurttaşların kişisel haklarına güçlü biçimde sahip çıktıklarını belirten Ulusoy Nalcıoğlu’na (2007, s. 198) göre, toplumun sosyal konulara yönelik değerlendirmelerini etkileyen ve bu noktada önemli imkânlar sunan bu alanlar insan hakları ve özgürlüklerin gelişebilmesinin önünü açmaktadır. Fonksiyonel ve içinde yetiştiği yerel bölgenin yurttaşlarına karşı sorumluluk bilinciyle hareket eden yerel medya kuruluşlarının, yerel yönetimlerin en önemli denetleyicilerinden biri olacağını belirten Vural’a göre “*kentin kimliği yerel medyanın da kimliğini ve işlevselliğini etkileyebilmektedir*” (2001, s. 117).

Küreselleşmenin sunduğu tüm olanaklara karşın tektipleştirici yönlerinin risklerine değinen Güven, yerel hareketlerin zaman ve mekân duygusunun alt üst oluşuna karşı girişilen önemli bir imkân olabileceğini belirtmektedir. Çoğulculuğun korunması açısından önemli bir potansiyele sahip olan yerelleşme, yerel medyanın sunacağı desteğe ihtiyaç duymaktadır. Ancak yerel medya bu işlevi gerçekleştirebilmek için birtakım sorumluluklarını yerine getirmek zorundadır (Güven, 2007, s. 332). Yılmaz’a göre (2019), Türkiye’de yerel medyanın bu önemi doğrultusunda kullanılmamasının da kritik nedenleri bulunmaktadır. Bunlar arasında, kurumsal çıkarları olan medya kuruluşlarının kendi çıkarları için ters düştüğü farklı kurumlar aleyhine propaganda yapması, yerel coğrafyadaki sermaye sahiplerine hizmet etmek amacıyla kurulması ve işletilmesi, yerel medya kuruluşlarındaki yoğunluk ve fiilen gazetecilik yapmasa da basın kartı almaya hak kazanabilmek amacıyla kuruluşun bünyesi altında gösterilmesidir.

Bu önemli unsurların yerel medya kuruluşlarının yaşadığı sorunlardan bazıları olduğunu belirten Yılmaz, yerel medyanın bu nedenlerden dolayı o bölgede yaşayan yurttaşların güvenini kaybettiğini belirtmektedir. Medyanın hem toplumsallaşma deneyiminin hem de toplumsallığın yeniden üretiminin bir aracı olduğunu ifade eden Yücebaş, Köksalan, Gökgez, Yücebaş, Güven, Şahin, Aydın, Madak, Göksu, Akbaş, (2019), Türkiye’de yerel medyanın sınırlı etkilere sahip olmasının nedenlerinin; yerel medya kuruluşlarına sağlanan maddi desteğin yetersizliği, yerel medyanın faaliyet gösterdiği bölgenin gazete okuma oranındaki düşüklüğü, gazetelere duyulan güvensizlik, ülkenin medya politikaları ve yerel medya çalışanlarının mesleki haklarından yoksun olmaları veya mesleki becerilerinin yetersiz olması gibi hususları içeren; ekonomik, kültürel, toplumsal, tarihsel, siyasi ve çalışma ilişkilerinden kaynaklı olduğunu belirtmektedir.

Türkiye’deki yerel medya ve çalışanlarının sorunları üzerine bir çalışmada Ulusoy Nalcıoğlu (2007, s. 198), İstanbul basınıyla yerel gazetelerin birbirleriyle yarışabilecek durumdayken zamanla yerel gazetelerin İstanbul basınının gerisinde kaldığını belirtmektedir. Yerel basın kuruluşlarındaki teknik donanımın büyük oranda yetersiz olması ile birlikte bu kuruluşlarda çalışan gazeteciler geçimlerini sağlamaya yetmeyecek ücretlerle çalışmak zorunda kalmaktadır. Kurumlardaki gazeteci yetersizliği de birçok gazeteciyi birden fazla sayıda görevi yerine getirmek zorunda bırakılmakta ve bu yetersizlikler gazetenin niteliğine yansımaktadır. İş yükünü sırtlanmaya çalışan az sayıda gazetecinin, düşük ücretler nedeniyle farklı işlerde çalışmak zorunda kalması, haber içerikleriyle detaylı bir şekilde ilgilenilememesi ile inceleme araştırma haberleri ile köşe yazılarının sayı ve niteliğinde ve haber çeşitliliğinde düşüşlere yol açmaktadır.

Bu çalışma, yerel medyanın demokratik potansiyelinin öneminden ve bu potansiyelin çalışanların emek süreçleriyle olan yakın ilişkisinden hareketle, Gaziantep yerel medyasında çalışan gazetecilerin güvencesizliği ne ölçüde deneyimlediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçtan hareketle, kentteki yerel medya kuruluşlarında çalışan toplam on gazeteci ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Güvencesizliğin Yeni Yüzü: Prekarya Tartışmaları ve Medya

Gazetecilik mesleği 1980’lerde büyük dönüşümlerden geçmiştir. Bu dönüşümün doğru bir şekilde açıklanabilmesi için öncelikle meslekle doğrudan ilişkisi olan kitle iletişim araçlarının 1980’li yıllarda yaşadığı küresel dönüşümün bilinmesi gerekmektedir. Küreselleşme kavramı genellikle kültürel ve ekonomik kanalların ulaşım ve iletişim yoluyla küresel çapta genişlemesi ve hızlanmasına işaret etmektedir (Peksevgen, 2016, s. 588). Keynesyen iktisadın müdahaleci devlet politikalarının artık uygulanabilir olmadığı gerekçesiyle ortadan kaldırıldığı 1970’li yıllarla birlikte özel sektörün hâkim olduğu bir ekonomik düzeye geçilmiştir. Bunun sonucunda 1980’lerde devletin büyük oranda geri çekildiği piyasa ekonomisinde özel sektörün ağırlığı oluşmuştur (Oktayer ve Susam, 2010, s. 146).

Bu süreçle birlikte medya teknolojileri, artan çok uluslu pazar ve firmalarının iletişim ihtiyaçlarının karşılanması için önemli bir mecra hâline gelmiştir. Bu yönüyle küresel firmaların ilgisini çeken iletişim ve medya teknolojileri, bu firmaların medya ve iletişim teknolojileri alanına girmesine neden olmuş ve bu gelişmeler her iki alanda da önemli dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Küresel holdinglerin medya teknolojileri ile kurduğu yakın ilişkinin ardından medya, giderek daha az sayıda şirketin kontrolü altına girmiştir (Dowd, 2013, s. 243). Bu sürecin gazetecilik mesleğine birçok etkisinin olmasıyla birlikte, özellikle halkla ilişkiler alanıyla arasındaki sınırın bulanıklaşmasına neden olduğunu belirten Herman ve Chomsky (2012, s. 21) bu gelişmelerin medyanın tekelleşmesine yol açtığını ve bunun kamusal yayıncılığı çökerttiğini ifade etmektedir.

Kitle iletişim araçlarının önem kazanması ve tekelleşmesi süreciyle birlikte emekçilerin çalışma koşullarında değişimler yaşanmış ve bu değişimler önemli tartışmaların konusu hâline gelmiştir. Artık göz önünde olan geleceği belirsizleştirilmiş, güvencesiz ve parçalı yapısıyla beyaz yakalılar olarak tanımlanan işçiler, yeni emek biçimlerinin büyük oranda esneklediği çalışma düzeninin önemli bir kesimi hâline gelmiş ve bu da güvencesiz istihdam biçimlerine yönelik tartışmaların yaygınlaşmasına neden olmuştur (Vatansever, 2013, s. 5). Medya çalışanlarının emeklerinin görünür olmaması ve yeni sömürü biçimlerine maruz kalması da kitle iletişim araçlarını emek tartışmaları bağlamında merkezi bir noktaya taşımaktadır. Bu bağlamda ön plana çıkan dijital emek kavramı, dijital medyanın ortaya çıkarılması, üretilmesi, yayılması, kullanılması gibi tüm aşamalarında ihtiyaç duyulan karşılığı ödenmiş veya ödenmemiş emek biçimlerinin tamamını kapsamaktadır. Dijital medyanın yaygınlığı ise bu ortamla ilişkili emek ve güvencesiz çalışma biçimlerini önemli tartışma konuları olarak belirlemektedir (Fuchs, 2015, s. 422- 423).

İlk kez Fransa’da işsizliğin ve düzensiz çalışmanın ortak noktalarını vurgulamak ve bunun üstesinden gelmenin mücadelesini verenlere bu ortaklığı hatırlatmak amacıyla kullanılan prekarya kavramı daha sonra yeni bağlamlarda tartışılmıştır (Günerigök ve Oğur, 2018, s. 140). İş koşullarında yaşanan güvencesizliğin tüm sektörlerle yayılmış olduğunu vurgulayan Bourdieu (1998, s. 82), geçici, yarı zamanlı ve gündelik işlerin sanayiden eğitim kurumlarına, gazetecilikten medyaya tüm alanların, güvencesizliğin etkisi altında olduğunu belirtmekte ve okulların çok sayıda mezun vermesi gibi etkenlerin neden olduğu yedek işçi ordularının artışıyla keskinleşen güvencesizlik tehdidinin herkesin zihninde yer ettiğini vurgulamaktadır.

Prekaryayı, *“toplumun çeperinde güvencesiz bir varoluş yaşayan insanlar”* olarak tanımlayan ve bu insanların belirli bir topluluk olmanın ötesinde toplumun önemli bir parçası hâline geldiğini belirten Chomsky’e (2012) göre, 1970’li yıllarla başlayan ekonomik değişikliklerle yoğunlaşan servet, paralelinde siyasi gücün de yoğunlaşmasına neden olmuş ve bu durum kolay ve hızlı bir şekilde yeni süreçlerin, yasalarının yürürlüğe girmesini sağlamıştır. Nüfusun yüzde onluk bir kesiminde büyük bir servetin yoğunlaşmasına neden olan bu süreç, nüfusun geri kalan çoğunluğunun yaşam koşullarında önceki dönemlere göre ciddi gerilemelere yol açmıştır. *“Sağlıklı ekonomi”* adı altında geliştirilen bu yeni yöntemle planlanan, işçilerin güvencesizleştirilmesi ve nihayetinde kanaatkâr çalışanlar hâle getirilmesidir.

Sosyal politikalarda büyük gerilemelerin yaşandığı bu dönemde, sendika gibi dayanışma ağları büyük oranda sönmüş ve yeniden yapılanan emek piyasası içerisinde işçilerin yaşam şartları köklü biçimlerde dönüştürülmüştür (Fanelli ve Shields, 2016, akt. Uzunoğlu, 2017, s. 23). Bu köklü dönüşümler için *“esnek kapitalizm”* sözüne yer veren Sennett (2016, s. 22), *“uzun vade”* kavramına olan düşmanlıktan ve her şeyin kısa vadeli yaşama ve düşünme dayatmasının etkisine kapıldığını belirtmektedir. Emeğin günümüzde geldiği konumu güvencesizlik tartışmaları üzerinden yürüten Bauman, esnekleşmeyi yurttaşların zaman ufuklarının değişmesi bağlamında tartışmaktadır. Önceki dönemlerde zamana ilişkin kavrayış uzun vadelere dayansa da 1970’li yılların ardından, *“bu durum artık değişmiştir ve bu değişimin malzemesi ‘uzun vadeli’ zihniyetin yerini almak üzere ortaya çıkan ‘kısa vadeli’ yeni zihniyettir”* (Bauman, 2005, s. 35). Her şeyin kısa vadeli ufuklara hapsediği bu süreçte emeğe de böyle bakıldığını belirten Bauman’a göre, günümüzün en önemli sloganlarından biri olan esneklik, emek piyasasında kısa vadeli sözleşmeler veya sözleşmesiz ve güvencesiz çalışma biçimlerini yaygınlaştırmıştır. *“Şarta bağlı istihdam”* olarak da tanımlanan prekaryalaşma sosyal yardım ve haklardan sınırlı biçimde yararlanabilen, belirsiz ve düşük gelir karşılığında çalışmak biçiminde açıklanmaktadır. Geçici olmamak, haftada 40 saat çalışmak ve sosyal haklara sahip olmak üzerinden tanımlanan standart istihdam ilişkilerinden yoksunluk olarak değerlendirilen prekaryalaşma (Muntaner, 2018) yarı zamanlı, sözleşmeye dayalı ve geçici

çalışmanın, standart istihdamın yerini alması olarak tanımlanmaktadır (Vosko, 2010, akt. Cohen, 2015).

Günümüz toplumlarının tüm alanlarına yayılan risklerin neden olduğu güven yoksunluğundan söz eden Beck (2014, s. 47- 48), risk ve güvenlik yoksunluğu bölüşümünün eşit biçimde dağılmadığını vurgulamaktadır. Beck, tepede biriken servetin aksine riskin dipte yoğunlaştığına dikkat çekerek, yoksullukla yoğun risk altında olmanın ve güvenlikten yoksun olmanın ilişkisini şu şekilde ifade etmektedir:

(...) sınıflı toplum ile risk toplumu arasında çok geniş örtüşme alanları vardır. Risk bölüşümünün tarihi, tıpkı servet gibi risklerin de sınıfsal modellere sadık kaldığını gösterir, ama bu sefer tersten: servet tepede birikir, risklerse dipte. O bakımdan riskler sınıflı toplumu ortadan kaldırmaz, aksine güçlendirir. Yoksulluk, güvenlikten yoksun olmayı ve sakınılması elzem olan risk bolluğunu kendisine çeker. Buna karşılık (gelir, güç ya da eğitim bakımından) zenginler, risk karşısında güvenlik ve risk muafiyetini satın alabilirler. Risklerin sınıfa özgü bölüşümüne dair bu “kanun” ve bununla bağlantılı olarak risklerin yoksul ve zayıfların tarafında yoğunlaşması nedeniyle sınıf karşıtlıklarının keskinleşmesi uzun zamandır sürüyordu ve riskler bazı başlıca boyutları bakımından günümüzde de hala varlığını koruyor.

Tüm bu eşitsizliklerin küresel ve çok yönlü biçimde gerçekleştiğini belirten Fuchs (2015, s. 169)’a göre, karşılığı hiç ödenmeyen veya az ödenen işlerde çalışmak zorunda bırakılan kadın, göçmen işçi, yasadışı güvencesiz işçiler, ev işçileri, gelişen ülkelerdeki işçi sınıfı ve prekarya işçileri zorlu çalışma şartlarına mecbur bırakılmaktadır. Ödemenin yetersiz olduğu, geçici, güvencesiz işçiliği tanımlayan prekarya tipi çalışma koşulları, sosyal güvenceden, sendika ve sağlık olanaklarından yoksunluğu içermektedir. Bu kırılğan yapısı ile prekarya tipi çalışma günümüzün yaygın çalışma biçimi hâline gelmiştir.

Emek piyasasındaki güvencesizleşme üzerine çalışan önemli isimlerden Standing (2014, s. 19-29), “precarious” ile proletarya yani “proletariat” isimlerinin birleşmesinden meydana gelen prekaryanın esnek piyasa modelinin bir sonucu olduğunu belirtmektedir. Standing’e göre prekaryalaşma işin ve çalışma durumunda gelirlerin güvence altında olmadığı, işçinin kazancının ve işinin devamlılığının kırılğanlaştığı bir duruma işaret etmektedir. Buna göre, prekaryanın ayırt edici özelliği, işinin ve kazancının daima tehdit altında olmasıdır. Standing, güvencelerden yoksun olarak tanımladığı prekaryanın doğru biçimde anlaşılabilmesi için, emeğe dair güvenceleri yedi başlık altında sıralamakta ve prekaryalaşmayı bu güvencelerden yoksun olmakla açıklamaktadır. Bu başlıklar; emek piyasası güvenliği, istihdam güvenliği, iş güvenliği, çalışma güvenliği, vasıfların yeniden üretiminin güvenliği, gelir güvenliği ve temsil güvenliğinden oluşmaktadır.

Enformasyon, internet yayıncılığı, medya, finans, bilişim alanlarında çalışan sayısının artması, prekaryanın küresel nitelik kazanmasının önünü açmıştır (Çakır, 2018, s. 75). Kesintisiz, anlık ve küresel düzeydeki iletişimlere olanaklı kılan neredeyse tüm ağ tabanlı teknolojiler, gündelik hayat, sürekli bağlantıda olma hâli ile iş hayatı arasında iç içe geçen yeni bir iş-yaşam tarzı ortaya çıkarmıştır. Özellikle medya çalışanlarını merkezi bir noktaya taşıyan bu gelişmeler, ağ tabanlı yeni medyanın gündelik yaşamın merkezine oturmasının bir parçasıdır. Bu merkezi konumu nedeniyle yeni medyanın risk bölüşümü noktasında da önemli bir paya sahip olduğunu ve bu riskten medya çalışanlarının da payını aldığını belirten Deuze (2006)’e göre, modern dönemde birbiri ile iç içe geçen iş ve yaşam alanları, riski de tüm bu alanlara yayılan bir olgu hâline gelmiştir.

Bir fikir işçisi olan gazetecilerin medya sektörlerinde yaşanan yapısal değişimlerin ardından güvencesizleştirilmesi, onların prekarya tartışmaları bağlamında incelenmesini gerekli kılmaktadır. Gazeteciler, bir kurumda çalışabilmelerinin yanı sıra gelişen yeni iletişim teknolojileriyle birlikte bağımsız çalışabilme olanağını da yakalayabilen, bazen alanda bulunurken bazen plazada çalışan ve genellikle tekelleşmiş medya sektörünün sömürsüne açık

hâle gelen bir kesimi oluşturmaktadır (Özkan, 2018, s. 58). Medyanın önemli bir haber kaynağı olarak toplumsal konumu, bu işleyişi etkileyen bir unsur olarak gazetecilerin çalışma düzenlerinin analiz edilmesini gerektirecek önemdedir. Medya çalışanlarının koşullarını etkileyen önemli bir faktör olarak küresel dönüşümlerin Türkiye’deki medya sektörü açısından da önemli sonuçları olmuştur.

Gürbilek’in (2010) temel özelliklerini baskı, yasak ve devlet şiddeti ile kurumsuz, kısırtıcı ve içerici iki iktidar biçiminin etkisi altındaki yıllar olarak tarif ettiği 1980’lerde Türkiye basını sanayi, finans gibi farklı sektörlerle iş birliği içine giren bir iktidar alanına dönmüştür (Toktaş, 2010). 24 Ocak Kararlarının 12 Eylül 1980 askeri darbesi ile birlikte uygulamaya konulmasının ardından ülke küresel pazara açılarak bir görüşe göre dünyaya kapılarını aralamış ve çağa ayak uydurmuş, bir diğer görüşe göre ise gelişime dayalı ulusal hedeflerini yabancı sermaye uğruna tek taraflı biçimde gözden çıkarmıştır. Tüm bu görüşlerin uzlaştığı nokta ise bu kararların önemli ekonomik, siyasal ve toplumsal sonuçlarının olduğudur (Öztürk, Nas, İçöz, 2008, s. 16). Grevlerin önlenmesi, devletin ekonomik yatırım ve müdahale sürecindeki rolünün azaltılması ve çalışan ücretlerinin düşük tutulması gibi taleplerle ön plana çıkan kararların uygulamaya konulduğu bu dönemde basına yönelik baskı ve yasaklamalar keskinleşmiş, birçok gazete belirli aralık ve sürelerle kapatılmıştır (Durna ve İnal, 2020, s. 133).

Medya, gerçekleştirilen politik müdahalelerin ve ekonominin tekelleri girişimlerin önünü açacak biçimde düzenlenmesinin sonucunda, zengin iş adamlarının dâhil olduğu bir alana dönmüş ve 1980’li yılların sonlarına gelindiğinde büyük oranda sermaye gruplarının hareket alanı hâline gelmiştir (Gezgin, 2006, s. 167). Basın ilişkilerinin içerisine siyasal ve ekonomik çıkarların bu denli dâhil olması ve piyasanın neden olduğu güç ve kâr arzusu, gazetecilikten gelmeyen sermaye sahiplerinin sektöre egemen olmasına neden olmuş bu gelişmeler birbirleriyle dayanışma duyguları olmayan ve toplumsal sorumluluktan uzak bir gazetecilik tipinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Bu dönüşümler, medya çalışanlarıyla medya patronları arasındaki ilişkileri etkilemiş, gazetecilerin örgütlü güçlerinin kırılması amacıyla başlayan sendikasılaşma hareketinin yarattığı sonuçlar gazeteciliğin temel dayanaklarının aşındırılmasına yol açmıştır. Bu durum medya kuruluşlarının kâr getirisinden ibaret olan bir iş alanı olarak görülmesine neden olarak gazetecilerin iş güvencelerini medya patronlarının tutumlarına bağımlı kılmıştır (Özkan, 2018, s. 58, akt. Yılmaz, 2009). Derinleşen güvencesizlik koşullarından diğer meslek gruplarının yanı sıra gazetecilerin de önemli ölçüde etkilendiğini belirten Bourdieu (1998, s. 84) artan işsizlik nedeniyle bulunan işlerin “her şeye rağmen” arzu edilir hâle geldiğini ve bunun da işverenlerin işçileri sömürmelerine neden olduğunu belirtmektedir. Aynı koşulların neden olduğu bir diğer sonuç ise, işçiler arasında artan rekabetin dayanışma ağlarını temelinden sarsmasıdır. Birbirinden farklı tahakküm yapılarının etkilerini deneyimlemekle birlikte süreklileşen işsizlik tehlikesi altındaki gazeteciler, haberleri medya patronlarının talep ettikleri biçimde ele almak zorunda bırakılmakta ve bu ortamın neden olduğu bir sansür mekanizmasıyla karşı karşıya kalmaktadır.

Değişen teknoloji de gazetecilerin güvencesizleşmesine neden olan faktörlerden biridir. Dijitalleşmenin gazeteciliğe etkileri üzerine detaylı bir çalışma yapan Uzunoğlu (2018) güvencesizliği ayrıntılı biçimde ortaya koymaktadır. Buna göre, dijitalleşmeyle birlikte artan güvencesizlik durmadan yayılmakta; ücretsiz çalışan gazetecilerin sayısı da artmaktadır. Aynı zamanda gazetecilerin önemli bir kısmı sigortasız çalıştırılmakta, ürettikleri içeriklere ödenen telifler geciktirilmekte ve işten çıkarılma tehdidi nedeniyle sessiz kalmak zorunda bırakılmaktadır.

Medya çalışanlarının çoğunluğunun 5953 Basın İş Kanunu dışındaki sözleşmelerle mesleklerini sürdürmek zorunda kaldıklarını belirten Keten'e (akt. Özkan, 2019, s. 131) göre, birçoğu basın kartlarının olmaması nedeniyle stajyerlik süreçlerinde uzamalara maruz kalmaktadır. Popüler olan muhabir ve gazeteciler karşısında da bir güvencesizliğe itilen medya çalışanları meslek içerisinde yükselbilme imkânlarını kaybetmektedir. Basındaki çalışma saatleri ve koşullarının düzensiz olması ve çalışanların önemli bir kısmının Basın İş Kanunu'na göre istihdam edilmemesi, ayrıca mesleğin neden olduğu iş kazaları ve bu kazalara karşı alınan önlemlerin yetersizliği de gazetecilerin karşı karşıya kaldıkları güvencesizlik biçimleri arasındadır.

Kâr dürtüsüyle hareket eden medya kuruluşları, günümüzde az sayıda gazeteci çalıştırarak onlardan çok fazla iş yapmalarını beklemektedir. Bu nedenle gazetecilerden çok sayıda beceriye sahip olmaları, güncel gelişmeleri takip etmeleri ve bunları uygulamaları beklenmektedir (Bulut, 2019, s. 195). Önemli bir toplumsal alan olarak medyanın dönüşümleri önemli haber kaynakları olan gazetecilerin çalışma koşullarında büyük sorunlar meydana getirmiştir.

Gaziantep'te Yerel Basının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Gaziantep, 1950'lilerden başlayarak 1970'li yıllara kadar devam eden köylü göçü, 1990'lı yıllarda başlayarak 2000'lerin ortalarına kadar devam eden Kürt göçü (Akdemir ve Öngel, 2017) ve 2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı ile birlikte yaşanan Suriyeli göçü sonucunda (Lale, 2022) günümüz nüfusu TÜİK nüfus sayımı sonuçlarına göre, iki milyon yüz yüz altmış dört bin yüz otuz dört olan (TÜİK, 2023) büyük şehirlerden biridir.

Kentte ilk basımevi 1831'de kurulmuş olsa da Amerikalı misyonerlerin kurduğu bu basımevinde 1843 yılına kadar Türkçe İncil basılmış, ilk gazete 1872'de basılmıştır. Adı "Ayıntap" olan bu ilk gazete o dönem kent nüfusunun önemli bir kısmını oluşturan Ermenilerin de Türkçe konuşmaları nedeniyle Ermenice harflerle Türkçe basılmıştır. Haftalık basılan bu gazeteyi kentin ikinci gazetesi olan "Avedaper" takip etmektedir. 1896'da kapanan bu gazete 1090 yılında "Harzetvan" kardeşler tarafından ikinci defa çıkarılmış ve Antep harbine kadar basımına devam edilmiştir. Kentin üçüncü gazetesi Amerikalılar tarafından basılan "Kolej"dir. Bu gazete, yine Ermenice harflerle basılan Türkçe gazetedir (Barlas, 1972, s. 11-21).

Ermenice harflerle Türkçe yayınlanan bu ilk üç gazetenin sonrasında Hüseyin Cemil Göğüş tarafından çıkarılan Meclayı Muarif'i bu gazetelerden ayıran en önemli özelliği Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde çıkarılan ilk Türk gazetesi olmasıdır. 1903 yılında çıkarılan gazete toplamda 8 sayı olarak basılmıştır. Bu tarihten sonrasında da kentte Türkler tarafından farklı gazeteler basılmaya devam etmiştir. Aynı yıllarda Celal Kadri Barlas ve İshak Rafet Işırtman tarafından İmam Baba, Sait Sabit Erel tarafından Palyaço, Celal Kadri Barlas tarafından Türk Tepe ve Amerikan Koleji mensupları tarafından "Rehnuma" gazeteleri basılmıştır (Barlas, 1972, akt. Uçar, 2020, s. 61).

Ardından tarihe Antep Harbi olarak geçen ve Gaziantep ve bazı çevre illerde yaşanan işgallerin kentteki kültür sanat faaliyetlerinin gelişimini yavaşlattığı görülmektedir. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalandığı tarihte Türk kuvvetlerinin elinde kalan Antep antlaşmanın 7. (Avcı, 2020, s. 426) maddesine dayanılarak, 17 Aralık 1918 tarihinde İngiliz işgaline uğramıştır. Kent bir yıl sonra İngiliz ve Fransız yetkililerin aralarındaki bir anlaşma sonucu Fransızların işgaline bırakılmış, Fransızlar ve Antep'iler arasında başlayan çatışmaların sonucunda sosyo-ekonomik açıdan gerilemiştir (Aydın, 2015, s. 223- 224). Kent içerisinde çatışma merkezleri oluşturulmuş ve kentin işgalden kurtulması için çok sayıda insan bu çatışmalara katılmıştır. Bu savunma sürecinde (6 Şubat 1921) kente Gazi ünvanı verilmiştir. 11 Mart 1921 tarihinde dönemin Büyük Millet Meclisi Hükümeti Dışişleri Bakanı Bekir Sami Bey

ile Fransa Başbakanı Briyan (Briand) arasında Antep, Kilis ve çevresinin Türklere bırakılacağını kararlaştıran anlaşmanın ardından Fransız askerleri Gaziantep'ten çıkmaya başlamıştır (Pamuk, 2019, s. 16-81). Bu tarihe kadar kentin kuşatma altına alınması açlık tehlikesini beraberinde getirmiş ve yaşanan bu sorunlar Gaziantep yerel basınını durma noktasına getirmiştir.

Barlas'ın (1972, s. 25) kitabında yer verilen yerel gazetelerin tarihleri göz önüne alındığında Antep Harbi döneminde basımı devam edebilen yerel bir gazeteye rastlanmamaktadır. Kayıtlara göre yalnızca İngiliz işgali sırasında (1918) yayınlanmaya başlayan Antep Haberleri gazetesi harp sırasında zaman zaman çıkarılabilmiş olsa da kentin Fransızlara esir düşmesinin sonucunda kapanmıştır. Kuşatmanın bittiği ve kentin toparlanmaya başladığı 1922 yılından itibaren çok sayıda yerel gazetenin basılmaya başlandığı görülmektedir. 1 Haziran 1958 yılına gelindiğinde Uğuroğlu Barlas ve Metin Esen tarafından Gaziantep basın tarihinin ilk haber ajansı olan "Gaziantep Haberler Ajansı" kurulmuş kentte yayınlanan gazete ve dergilerin sayısı hızla artmıştır.

Literatür Taraması

Uluslararası literatür incelendiğinde güvencesiz çalışma koşullarının farklı yönlerine dönük çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar arasında güvencesiz çalışma koşullarının etkilerinin tekdüze bir biçimde gerçekleşmediği, bu sürecin karmaşık etkilere yol açtığı Avusturalya'daki tam zamanlı ortaokul öğrencilerinin perakende sektöründeki çalışma deneyimi üzerinden örneklendirmektedir. Buna göre çalışma deneyimi haftanın belirli saatleri ile sınırlı olan öğrencilerin çalışma biçimi güvencesiz görünse de bu belirli saatler sayesinde güvencesizleşmenin önemli risklerine maruz kalmaktan belirli oranlarda kurtulabilmeleri de mümkündür (Campbell ve Price, 2016). Dijitalleşmenin belirli meslek gruplarında güvencesiz istihdamı pekiştirici bir etkisinin olduğu (Deuze, 2006; Cohen, 2015) ancak güvencesiz çalışma koşullarıyla mücadele edebilme noktasında da dijital medyaya başvurulduğu ve çeşitli dijital platformların iş bulma amacıyla kullanıldığı da ortaya konulmuştur (Churchill ve Craig, 2019). Prekaryalaşmanın küresel süreçlerin çalışma koşullarına olan genel etkilerinin ötesinde de bir takım belirleyici güçlerinin olduğunu ifade eden çalışmalar belirli ülkelerin (Japonya, Güney Kore, Çin ve Tayvan) karşılaştırmalı analizi sonucunda ekonomik, kültürel, tarihi ve sosyal etkenlerin bu sürecin önemli unsurları arasında yer aldığını savunmaktadır (Kalleberg ve Hewison, 2013). Prekaryalaşmanın çok sayıda meslek grubunu etkilediğini belirten araştırmalar içerisinde aynı dönemde medya kuruluşlarında ve farklı işlerde çalışan serbest gazetecilerin mesleki kimliklerini ne şekilde oluşturdukları, nasıl tanımladıklarına yönelik araştırmalar bulunmaktadır. Makale yazarlığı, fotoğrafçılık, editörlük ve içerik üreticiliği gibi gazeteciliğin farklı uzmanlık alanlarında çalışan serbest gazetecilerin birçoğunun pandemi döneminde işsiz kaldığı ve bu nedenle gazetecilikle alakasız işlerde çalıştıkları, onları daha özgür hissettirdiği gerekçesiyle kendilerini gazeteciden çok yazar olarak tanımladıkları ancak bu gibi tanımlamaların ve ek görevlerin gazetecilikle içerik üreticiliği arasındaki sınırları bulanıklaştırdığı bulgularına ulaşılmıştır (Edstrom ve Ladendorf, 2012; Josephi ve O'Donnell, 2023). Haber kuruluşlarında hem teknik gereksinim hem olay yerinde bulunma zorunluluğu gibi gerekçelerle riskli pozisyonlarda değerlendirilen foto muhabirlerin güvencesiz çalışmanın artışı ile birlikte mesleklerini icra edebilme olanaklarının zorluklarından söz eden araştırmalarla birlikte (Hudson, 2023) hiçbir editoryal kadrosu bulunmadan tüm haberlerin diğer gazetelerden kopyalanarak oluşturulan gazeteler için kullanılan zombi gazeteleri güvencesiz çalışma koşulları bağlamında ele alan araştırmalar yerel zombi gazetelerinde çalışan az sayıdaki gazetecinin güvencesizliği kısılcacında kaldıklarını bulgulamıştır (Assmann, 2023).

Türkiye'de kavramın çok çeşitli konular ve disiplinler etrafında tartışıldığı görülmektedir. Prekaryanın sayısız meslek grupları, cinsiyet, yaş ve etnik grubunu barındıran

bir olgu olduğu neredeyse tüm çalışmalar tarafından vurgulansa da çalışmaların odağına aldığı konu bakımından bu çalışmaları belirli kategoriler altında toplamak mümkündür. Çalışmalar arasında öncelikle güvencesiz işçiliği ezilen kimlikler bağlamında değerlendiren Alpman'ın (2015) bu kimliklerin güvencesizleşme sürecine çekilmelerindeki çoklu baskı mekanizmalarını inceleyen çalışması yer almaktadır. Alpman'a göre, toplum içerisinde dışlanan kimlikler bu dışlanma ile birlikte prekarizasyona maruz kalmakta kesişen bu iki durum yoksullaşmayı da derinleştirmektedir.

Bazı araştırmalar prekarya kavramsallaştırmasının farklı meslek gruplarını ve kimlikleri yan yana getirerek bütünlüklü bir direniş hattı oluşturabilmesi bağlamında yararlı bulurken onun yeni bir sınıf olarak tanımlanmasının sakıncalarının olacağını belirtirken (Oğuz, 2011; Oran, 2015) bazıları ise prekarya kavramının sınıf-ötesi yapısını kabul ederken onun mücadele potansiyelinin dikkate alınması gereken tarihsel bir özne olabilme kapasitesini vurgulamaktadır (Vatansever, 2013; Vatansever, 2016). Prekaryalaşmanın göçmen emeği bağlamında incelendiği araştırmalar ise göçmenlerin kırılğan konumları nedeniyle çoklu güvencesizlik biçimlerine aynı anda maruz kaldıklarını, yedek işgücü olarak kullanıldıklarını (Odabaş, 2020) büyük oranın Türkiye'ye iç savaşla birlikte göç etmeye başlamış olan Suriyeli göçmenlerin çalışma pozisyonlarının güvencesizliğinin de derinleştiğini ve her işi yapmak zorunda bırakılmalarının mevcut çalışma niteliklerini olumsuz biçimde etkilediğini (Adar, 2018) göstermektedir.

Prekarya ve sinema ilişkisinin analiz edildiği çeşitli çalışmalara da rastlanmaktadır (Göker, 2018; Gürsoy Atar ve Gürsoy Ulusoy 2020; Akın ve Duman, 2021; Kına, 2022). Bu çalışmalarda ağırlıklı olarak seçilen bazı film ve belgesel örneklerinden yola çıkılarak güvencesiz işçiliğin ve prekaryalaşmanın sinemaya yansımaları incelenmiştir. Gürsoy Atar ve Gürsoy Ulusoy'un çalışmasında ise (2020) kendilerini prekarya veya beyaz yakalı olarak tanımlayan kadın ve erkeklerden oluşan aileler ile anket ve odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiş; yoğun ve güvencesiz çalışma koşullarının aile içi ilişkilere olan etkileri ve bu ilişkilere sinemanın etkileri incelenmiştir.

Bu araştırma için önem taşıyan ve bu nedenle ayrıca yer verilecek olan bir diğer kategori belirli meslek gruplarının prekaryalaşma süreçlerini ve/veya deneyimlerini inceleyen çalışmalardır (Uzunoğlu, 2015; Kızılca ve Kızılca, 2018; Günerigök ve Oğur, 2018; Özkan ve Cengiz, 2019; Bulut, 2019; Dağdelen, 2021; Gezer, 2021). Bunlar arasında ücretli görev yapan öğretmenlerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştiren Günerigök ve Oğuz (2018), çalışma hayatındaki esnek uygulamalar nedeniyle ücretli öğretmenlerin güvencesiz çalışma koşulları altında çalışmak zorunda kaldıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu kategori içerisinde değerlendirilebilecek bir diğer önemli çalışma, Türkiye'de farklı finansal kaynaklara sahip olan çok sayıda dijital haber odalarının ortaya çıktığından söz eden Uzunoğlu'nun (2018) dijital haber odalarının artışıyla birlikte platformlara haber üreten serbest gazetecilerin dijital güvencesizlikten hangi biçimlerde etkilendikleri üzerine yaptığı çalışmasıdır. Çok sayıda dijital haber mecrasında çalışan serbest muhabirle anket gerçekleştiren Uzunoğlu'na göre, haber endüstrinin "yeni normal"i hâline gelen güvencesiz çalışma koşulları, gazetecilerin birbirinden farklı işlerde çalışmalarına neden olarak etik çalışma sorumluluğunu tartışmalı hâle getirmektedir. Bununla birlikte meslektaşlarıyla dayanışma ağları oluşturamamaları, beklenen performansın karşılığında üretilen içeriğin niteliğinde düşüş yaşanması gibi önemli sorunlara da neden olmuştur. Bu bulgulardan da anlaşılacağı üzere gazeteciler güvencesizlik koşullarından etkilenen önemli bir meslek grubunu oluşturmaktadır.

Metodoloji

Prekaryalaşma veya güvencesiz çalışma koşullarının yerel medyada çalışan gazetecileri ne ölçüde etkilediği ve Gaziantep yerel medya çalışanlarının güvencesiz çalışma biçimlerinden nasıl etkilendiği soruları bu çalışmanın temelini oluşturmakta ve prekaryalaşma tartışmalarına sunacağı katkının bu hususta olması amaçlanmaktadır.

Bu amaçla, Gaziantep yerel medyasında basılı ve internet gazetelerinde çalışan gazetecilerle görüşülmüş ve veriler doyum noktasına ulaşıldığında görüşmeler sonlandırılmıştır. Görüşmeler toplam on gazeteci ile yarı yapılandırılmış görüşme ve e-görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. 04.02.2022 ve 20.02.2022 tarihleri arasında yapılan görüşmeler katılımcıların talepleri göz önünde bulundurularak yüz yüze ve çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler ortalama kırk dakika sürmüş, ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmış ve ardından deşifre edilmiştir. E-görüşmeler katılımcıların talepleri üzerine soruların elektronik ortamda yöneltilmesi yoluyla gerçekleştirilmiş elde edilen bulgular dikkatle incelenerek ilgili başlıkların altına yerleştirilmiştir. Katılımcıların çalışma koşulları nedeniyle zaman ve mekân esnekliği talep ettiği bu görüşmeler ortalama dört gün ile bir hafta içerisinde tamamlanmıştır.

Sosyal bilimlerde bilgi üretmeyi evrensel doğrulara ulaşmakla ilişkilendiren bilimsel iktidar olgusunun değişmesi gerektiğine yönelik girişimler, beraberinde yerel çeşitliliklerin bilimsel araştırmalardaki önemini ortaya çıkarmıştır. “Pozitivist Ortodoksi”nin eleştirisi olarak bu girişim, sosyal dünyanın karmaşıklığını kabul ederek bu karmaşık yapıyı anlayabilmek için daha derinlikli bir bakış açısı sunan nitel araştırma yaklaşımını önemli bir çıkış olarak sunmuştur. Bu yapı içerisinde: “*Bireyin sosyal dünyada hangi koşullar içinde nasıl davrandığını anlamak, biçimsel bir kurallar dizisi içinden bakan pozitivist yaklaşımdan çok daha ayrıntılı ve derinlemesine bir kavrayışla mümkün olabilecektir*” (Kümbetoğlu, 2005, s. 28). Bu yöntemde doğruluk ve geçerliğin ölçütü objektiflik ve tarafsızlık ilkelerinden daha çeşitli ve karmaşık ilkeleri ve süreçleri gerektirmektedir. Araştırmacının katılımcılarla yakın etkileşimini gerektiren bu durum, araştırma konusunun kapsamlı ve derinlikli biçimde anlaşılmasını, katılımcılarla derinlikli etkileşimler kurulmasını ve onları doğru biçimde gözlemlemeyi zorunlu kılmaktadır. Bununla birlikte araştırmacının yaşadığı kültürel ortamdan bağımsız olamayacağının kabulü araştırmacının subjektifliğinin kabul edilmesini gerektirmektedir. Araştırmanın doğruluğu ise, araştırma sürecinde elde edilen tüm verilerin doğru biçimde yorumlanması ve katılımcıların dikkatli bir şekilde gözlemlenmesi ile olanaklıdır (Shenton, 2004).

Katılımcıların araştırma konusuyla alakalı deneyimlerini, düşünce ve tutumlarını anlamayı amaçlayan görüşme yöntemi, araştırmacının iletişim becerisinin önem kazandığı ve bu sayede gerekli bulgulara doğru biçimde erişilebilmesini sağlayan yöntemlerden biri olarak kabul edilmektedir (Aziz, 2020, s. 80). Yüz yüze görüşme yöntemi, araştırmacının görüşmenin yapıldığı ortamda bulunması nedeniyle gerektiğinde ek sorular sorabilme fırsatı sunması, araştırmacının katılımcıyla bir arada bulunması nedeniyle soruların yanıtlanma oranını arttırabilmesi, katılımcının soruların birçoğuna yanıt vermesi ve gerektiğinde görüşmenin akışına göre soruların sorulma sıralamasında ve soru biçimlerinde değişiklikler yapabilmesi noktasında araştırmacıya avantajlar sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 120). Görüşme yönteminin bir türü olarak kabul edilen yarı yapılandırılmış görüşmede, her görüşmenin kendine özgü dinamiklerinin olduğu kabul edilerek ön hazırlıklar yapılmaktadır. Görüşme esnasında hazırlanan soruların düzeltilmesi veya beklenmedik soruların ortaya çıkabileceği kabul edilmektedir (Polat, 2022, s. 172). Katılımcıların bir takım zamansal ve mekânsal engellerden ötürü yarı yapılandırılmış soru formlarının onlarla paylaşılması üzerine soruları

elektronik ortamda yanıtlayarak araştırmacıya yöneltmesi görüşme yönteminin bir türü olarak kabul edilmektedir (Linabary ve Hamel, 2017, sf. 99, akt. Yıkılmış, 2020, s. 185).

Sağladığı bu avantajlar nedeniyle tercih edilen bu yöntemlerle yapılan görüşmelerde, katılımcıların izniyle ses kaydı alınmış, kayıt için cep telefonu kullanılmış ve ardından ses kayıtları bilgisayara aktararak deşifre edilmiştir. Katılımcıların da talepleriyle isim ve soy isim gizlilikleri korunmuş, isimleri verilmeden her bir katılımcı, “K” harfiyle kodlanmış, birden ona kadar sıralanmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 1’de görüşme yapılan yerel medya çalışanlarının demografik bilgilerine yer verilmiştir.

Tabloda görülebileceği üzere katılımcıların dokuzu iletişim fakültesi, biri güzel sanatlar fakültesi mezunudur. Yaş aralıkları da birbirine yakın olan genç gazetecilerin en genci yirmi dört yaşındayken en olgunu henüz otuz üç yaşındadır. Görev süresine bakıldığında katılımcıların mesleki deneyimlerinin en az 6 ay en fazla on yıl olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Tecrübe	Görev	Eğitim
K1	Kadın	28	6 Yıl	Sosyal Medya Yönetimi	İletişim Fakültesi
K2	Kadın	29	6 Yıl	Muhabir	İletişim Fakültesi
K3	Kadın	27	5,5 Yıl	Muhabir-Kameraman	İletişim Fakültesi
K4	Kadın	24	6 Ay	Muhabir	İletişim Fakültesi
K5	Erkek	28	3 Yıl	Muhabir- Editör	İletişim Fakültesi
K6	Erkek	33	10 Yıl	Muhabir- Editör	İletişim Fakültesi
K7	Erkek	26	3 Yıl	Muhabir- Editör	İletişim Fakültesi
K8	Erkek	33	10 Yıl	Muhabir	Güzel Sanatlar Fakültesi
K9	Erkek	29	5 Yıl	İnternet Sitesi Genel Yayın Yönetmeni	İletişim Fakültesi
K10	Erkek	30	4 Yıl	Muhabir- Editör	İletişim Fakültesi

Bulgular

Saha bulgularının temalaştırılması sürecinde, Standing’in (2014) ileri sürdüğü emeğe dair güvencelerden; istihdam güvenliği, iş güvenliği, çalışma güvenliği, vasıfların yeniden üretimi güvenliği, gelir güvenliği ve temsil güvenliği referans alınmıştır.

Yerel Medya Çalışanlarının İstihdam Güvenliğine Bakışı

Guy Standing (2014, s. 26) tarafından, “*Keyfi işten çıkarmalara karşı koruma, işe alım ve işten çıkarmalar konusunda düzenlemeler, kurallara uymayan işverenlere karşı mali yaptırımlar*” olarak tanımlanan istihdam güvenliği, yerel gazetecilerin mevcut çalışma düzenleri içerisindeki güvencesiz konumlarının anlaşılabilmesinde önemli bir yer tutmaktadır.

Gazetecilik alanında baskın hâle gelen ve Bulut’un (2019, s.192-197); siyasi otoriterleşme, yeni teknolojiler ve dijitalleşme başlıkları altında detaylı bir şekilde yer verdiği üç temel eğilim, istihdam biçimlerinde güvencesizleşmenin önemli nedenleri olarak ifade edilmektedir. Bu üç eğilim mesleğin hangi ilkeler etrafında biçimlendiğinden, icra edildiği

mekân ve zamana, bunlarla birlikte çalışanların nasıl istihdam edildiğine değin önemli koşulların yönünü güvencesizliğe doğru dönüştürmektedir.

Bu noktada çalıştığı işten çıkarılma korkusu yaşayıp yaşamadıkları sorulan katılımcıların tamamı işten çıkarılmalarına karşı bir güvencelerinin olmadığını ve her an işsiz kalma korkusu yaşadıklarını belirtmiştir. K2 işten çıkarılma kaygısını bir kadın gazeteci olarak yoğun biçimde hissetmesine ilişkin şunları belirtmiştir:

Her an işsiz kalabilirim. Günümüzde yükselmek için güçlü bir torpilin olması gerek bu da olamadığı zaman yerinde sayıp duruyorsun. Bir süre sonra “ben ne yapıyorum” diye soruyorsun ve işi kendi isteğinle bırakıyorsun. Küçük bir hatan senin tüm kariyerini bitirebilir. Çocuk sahibi olmak istediğin (kadın için) zaman kurumlar seni kapı dışarı edebiliyor (K2).

Benzer biçimde K4 de güvencesizliğin kadın gazeteciler tarafından daha derin biçimde hissedildiğini şu şekilde ifade etmektedir:

(Emek piyasasını) Çok eşitsiz ve dengesiz buluyorum. Özellikle Antep’te buna çok rast geldim. Birincisi kadın olduğum için baktığım birçok yerde, “kadın stajyer öğrenci istemiyoruz” diyorlar. Sebebi de istedikleri saatte istedikleri haberlere gönderememeleriymiş. Ya da biraz daha pasif kalıyorlar, geride kalıyorlar. Hiçbir deneyimime bakmadan ya da daha önce çalıştığım yerlere bakmadan karar veriyorlar. Bunu çok eşitsiz buluyorum. Mesai saatlerinde çok fazla çalışıp emeğimin karşılığını alamamak var. “Zaten tecrübesizsin sana tecrübe kazanman için yer açıyoruz ama emeğinin karşılığını da vermiyoruz” diyorlar. Birçok yerde denk geldim ve çevremdeki insanlardan da duyduğum kendim de gözlemlediğim kadarıyla sen daha fazla çalışacaksın emeğinin çok daha azını kazanacaksın. Hele ki kadınsan senden yazma konusunda, her şey konusunda biraz daha çaba bekliyorlar (K4).

Güvencesiz çalışma koşulları altında geliştirilen, “az sayıda çalışana çok ve çeşitli işler yaptırma” pratiğine kadın gazetecilerin daha yoğun biçimde maruz kaldığını belirten K4’e benzer biçimde K3 de üzerine yüklenen aşırı sorumluluğu şu şekilde vurgulamaktadır:

Kameraman aynı zamanda muhabirim. Genel olarak freelancer çalışan bir haberciyim ama daha önce çalıştığım yerel basın/medya kuruluşlarında tabii ki görevlerin sınırı yoktu. İşin olmayan işleri bile yapıyorsun, yaptırıyorlar. Hem editör hem muhabir hem kameraman olabiliyor ve aynı zamanda montajı da yapabiliyorsun. Yerel medyada bu çok hâkim. Ulusal sahada çalışmak ise biraz daha rolleri, görevleri net tutabiliyor (K3).

Yerel medya patronlarının süreçteki rolünü vurgulayan K1, “*Bu meslekte yalnızca benim değil benim gibi bu mesleğin eğitimini almış kişilerin de geleceği olduğunu düşünmüyorum. Geleceğimizin olabilmesi için yerel medya patronlarının da bizim dilimizi konuşabilmesi, hatta okuma-yazma bilmesi gerekiyor...*” değerlendirmesini yapmaktadır.

K6, yerel medyada çalışan bir gazeteci olarak istihdam güvencesizliğinin nasıl deneyimlendiği hususunda şunları aktarmaktadır: “*Meslekte geleceğimi maalesef göremiyorum. En azından yerel medyada çalışırken geleceğimiz maalesef yok. Tek çıkar yol kurumsal bir firmada ya da belediyelerde işe girebilmek oluyor*”.

Uzunoglu’nun (2018, s. 212) araştırmasında yer verdiği, “*güvencesizliğe bağlı olarak bir güvensizlik hali*” içinde oldukları durumu kendini Gaziantep yerel medyasında çalışan gazetecilerde de göstermektedir. İşyerleriyle güven ilişkisi kuramayan çalışanlar için kaygı çalışma hayatlarının rutini hâline gelmektedir. İstihdam güvencesizliğinin neredeyse tüm meslek grupları açısından yoğun biçimde deneyimlendiğini ve bunun da bir sonucu olarak çalıştığı kurumdaki devamlılığına dair bir güveninin olmadığını ifade eden K9, bu sürecin yerel bir gazeteci olarak onda yarattığı etkileri “*sürekli tedirgin bir biçimde yaşamak*” olarak belirtmektedir:

Zaten ortamın kendisi tedirgin. Serbest piyasa ortamında çalışıyorsun. Adı konmamış sürekli bir kriz ortamı var. İşten çıkarılır mıyım? Hani bunu çok ben kendi açımdan düşünmüyorum ama işin geleceği ne olur? Belki baskı maliyetleri artar, belki diğer maliyetler artar. Belki kendini devam ettiremeyebilir. Yarın, öbür gün, “ben kendimi feshedeyim” diyebilir (K9).

Tüm bunların yanı sıra yerel medya kuruluşlarında bir stajyer olarak çalışmanın da söz konusu güvencesizliği derinleştiren bir faktör olduğunu belirten “stajyer” gazeteci K4, stajyerlik konumunu değerlendirmesi istendiğinde şu yorumda bulunmuştur: “*Stajyer olarak ve çalışan olarak görünüyorum. Çalışan olarak görünmek demek aslında başkalarına, ‘bu insan benim yanımda çalışıyor ama ben bu insana emeğinin karşılığını vermiyorum’ demek*”.

Katılımcıların ifadelerinden anlaşılacağı üzere, her biri çalışma hayatları içerisinde istihdam güvencesizliğini derin biçimde deneyimlemektedir. Bazı katılımcılar güvencesizliğin nedenlerinin toplumsal cinsiyet rollerindeki eşitsizlikle derinleştiğini belirtirken, bazıları yerel, ulusal ve/veya küresel etkilerin bu eşitsizlikleri pekiştiren unsurlar olduğunu belirtmektedir. Deneyimleme gerekçelerinin değişiyor olmasına karşın işsiz kalma korkusunun tüm katılımcılar açısından tedirgin edici bir çalışma hayatı anlamına geldiği ve kendi konumları buna bağlı olarak gelecekleri ile birlikte çalıştıkları kurumlarla da bir güven ilişkisi kuramadıkları görülmektedir.

Yerel Medya Çalışanlarının İş Güvenliğine Bakışı

Güvencesizliğin doğrudan etkilediği çalışanlar dışında her an her yerde hissedilir durumda olması nedeniyle toplumun geri kalanını da büyük oranda etkilediğini belirten Bourdieu (1998), tüm çalışanların iş güvencesizliğinin tehdidi altında olduğunu belirtmektedir. Her daim “işsizlik hayaletiyle” birlikte yaşayan ve tüm ülkelerde sayıları kalıcı işlerde çalışanları geçmiş olan geçici statülerde çalışanlar, işlerinin ve statülerinin geçiciliğinin kaygısıyla her işi her koşulda yerine getirmek zorunda bırakılmaktadır. İş güvencesizliğinin prekaryalaşma sürecinde önemli bir yerinin olduğunu belirten Standing (2014, s. 26-27), çalışanların, iş yerlerinde bir mevki kazanma olanağını yakaladığı ve sahip olduğu vasıfların önemini veya geçerliliğini yitirdiği değişken durumlara karşı korunduğu ve hem statü hem maddi kazancının sağlandığı yukarı hareketliliğin güvencesi olarak tanımladığı iş güvenliğini, yedi tip güvenceden biri olarak görmektedir. Standing, istihdam güvenliği ile iş güvenliği arasındaki ayrımın iyi bilinmesi gerekliliğine dikkat çekerek, uzun süreli sözleşmeler yoluyla istihdam güvenliği sağlanmış çok sayıda çalışanın keyfi pozisyon değişikliklerine karşı herhangi bir güvencelerinin olmadığını ve bu durumun çalışanlar üzerinde olumsuzluklar yarattığını belirtmektedir.

İş güvencesine ilişkin detaylı bilgilerin yer aldığı soruya katılımcılar yoğunluklu olarak iş güvenliklerinin sağlanmadığı yanıtını vermiştir. Katılımcıların dördü çalışma hayatı içerisinde mevki kazanma olasılıklarının zor ancak mümkün olduğunu belirtirken diğer altısı meslekte mevki kazanma olasılıklarının olmadığını belirtmiştir.

K6, yerel medyadaki çalışma ortamında mesleğindeki konumunun gelecekteki olası değişimlerine ilişkin şu yorumda bulunmuştur: “*Maalesef sektörümüzde muhabir ve emekçilerin yükselme ihtimali yok. Sektörde yalnızca parası olup gazete alanların yükselme ihtimali var. Çünkü maalesef parayı veren mevki sahibi oluyor*”.

K7 de nedenlerini gazetecilik mesleğinin işleyişi ve mesleğe duyulan güvenin yitirilmesi üzerinden açıklamaktadır: “*Sermaye karşısında ezildiğimiz sürece ve gazetecilik mesleğinin bu kadar önemsizleştirildiği bir yerde bunun pek mümkünü yok. Ayrıca sahici gazetecilik yaptığınız anda medya patronları beton yığını gibi karşınıza*”.

K3, mesleğinde yükselmeye dair inancının olduğunu ama söz konusu şartlarda böyle bir değişimin herhangi bir garantisinin olmadığını belirterek şu ifadeye yer vermektedir:

Mümkün ama çalışma koşulları ciddi bir fedakârlık gerektiriyor bunun için. Gazetecilik/habercilik her anlamda fedakârlık isteyen bir meslek. Yükselbilme ihtimali bir yandan çok kolay ve sürpriz (yaptığımız bir haberin patlamasıyla yeni veya daha iyi iş imkânlarının kapısını arayabiliyor) olabiliyorken bir yandan da ağır ve zor işleyen bir süreç hâlini de alabiliyor.

Yerel medya kuruluşlarının az sayıda gazeteciyi birçok farklı alanda kullanmak istediklerini belirten K2 iş güvencesizliğini çalışma hayatı içerisinde birbirinden farklı alanlarda görevlendirilmek üzerinden açıklamaktadır:

Yerel medyada çalışan bir gazeteciden her şey bekleniyor maalesef. Muhabir sadece haberi bulur gelir yazar normalde, bizde öyle değil. Bazen muhabir, bazen editör, bazen seslendirmen, bazen fotoğrafçı, bazen spiker olabiliyorum. Dolayısıyla, “benim görevim budur” demek çok zor.

Benzer biçimde K3 de ulusal medya içerisinde görevlerin daha net biçimde bölünebildiğini ancak yerel medyada bu noktada bir muğlaklık olduğunu ve bu muğlaklığın tüm gazetecilerin her işi üstlenmek zorunda kalmalarına yol açtığını belirtmiştir.

Yeni kapitalizmin yarattığı kültürel farklılaşmayı çeşitli başlıklar altında tartışan Sennett (2004, s. 108), bireylerin bir iş bulmaları ve çalıştıkları işlerde statülerini iyileştirebilme veya koruyabilmelerinin onların kendilerini durmadan geliştirmeleri ile bağlantılı olduğunu belirtmektedir. Ancak statüdeki sabitlik veya yukarı hareketlilik umuduyla yeni vasıflar edinmeye devam eden çalışanların kaygan konumları herhangi bir çalışma sürecinin ya da statünün garantisini vermemektedir. Her teknolojik gelişmenin yeni vasıfları gerekli kılması ve işverenlerin bu vasıfların kazanılmasında çalışanlarına destek sunmamasının güvencesizliği derinleştiren etkisi, çalışanların “anlık kapasitelerine” odaklanan işverenlerle görünür hâle gelmektedir. Katılımcılar arasında başta muhabirler olmak üzere çok sayıda gazeteci, çalıştığı kurum içerisinde çabalarının ve arzusunun olması durumunda bile kendi çalışma pozisyonunda olumlu bir değişiklik beklemediğini belirtmiştir. Katılımcılar genellikle aynı iş yerinde birden fazla alanda çalışmakta ve bu durum Standing’in belirttiği biçimiyle iş güvenliklerinin ihlaline yol açmaktadır.

Yerel Medya Çalışanlarının Çalışma Güvenliğine Bakışı

Sennett’e (2016) göre, şimdiki zamana odaklanma eğiliminin yaygınlaşması sonucunda, işverenlerin her an değişebilen talepleri karşısında hazır durması beklenen çalışanların yaşamındaki istikrarsızlık gündelik hayatlarının tamamına yayılmaktadır. Çalışma ve çalışma dışı saatlerinin belirsiz olmasını da içeren bu gelişmelerin çalışanların tüm hayat akışlarına etkilerinin olduğu ve esnek – zaman olarak tanımlanan bu sürecin çalışanlar üzerinde farklı baskılar yarattığını belirten Sennett’e göre,

Rutine karşı başlatılan isyanın vaat ettiği yeni özgürlük sahtedir. Kurumlarda işleyen veya bireyin yaşadığı zaman, eskinin demir kafesinden kurtulmuş olsa da, yukarıdan aşağıya işleyen yeni bir denetime ve gözetime tabidir. Esnekliğin zamanı yeni bir iktidarın zamanıdır. Esneklik düzensizlik yaratır, ancak sınırlamalardan kurtulmamızı sağlamaz (2016, s. 65).

Hardt ve Negri’ye göre (2019, s. 171), 1980’ler ve sonrasında endüstriyel emeğin yerini bilgi, enformasyon ve iletişime dayalı dijital emeğin alması iş koşullarında ve çalışma zamanı olgusunda değişimleri de beraberinde getirmiştir. Bu alanlardaki değişimler özellikle de içeriklerin kimler tarafından üretilip tüketildiği ve kimlere kazanç sağlayıp kimleri sömürdüğü noktasında tartışmalara yol açmıştır. Tartışmanın önemli bir parçasını “üreten tüketiciler” olarak ön plana çıkarılan yeni kullanıcılık deneyimi oluşturmaktadır. Buna göre bu tür deneyimlerin reklamcılar ve pazarlamacılar tarafından kasıtlı biçimde abartıldığı bu alan, emek sömürsü gibi olguları da içinde barındıran daha karmaşık bir tablo yaratmaktadır. Nitekim artan prekarya istihdamına paralel biçimde ekonomik seçkinlerin kârlarının da artışı bu tabloya yönelik önemli göstergeler sunmaktadır (Fuchs, 2015, s. 222).

Bu değişimler çalışma hayatındaki değişimleri de beraberinde getirmiştir. İş zamanının gündelik hayatın tüm anlarına yayılmaya başladığı bu dönem ve sonrasında çalışanlar, sürekli biçimde yeni ve istikrarsız değişimlere uyum sağlamak zorunda bırakılmaktadır. Standing (2014, s. 26), çalışma saatlerinin sınırlandırılması gerekliliğini çalışma güvenliğinin

sağlanmasının önemli bir aşaması olarak belirterek, çalışanların sağlık güvencelerine ilişkin düzenlemeleri, kadın çalışanların geceleri çalışma sürelerini, iş kazalarını ve çalışma sürecinden kaynaklanan hastalıklardan korunma koşullarının geliştirilmesi ile bu süreçten kaynaklanan mağduriyetlerin karşılanması hususlarını çalışma güvenliğine dâhil etmektedir.

Katılımcıların tamamı çalışma saatleri konusunda herhangi bir saat sınırlandırmasının olmadığına işaret ederek, çalışma saatleri olarak belirlenen saat aralıklarının yalnızca ofiste bulunma sürecini kapsadığını ancak ofis dışında da çalışmaya devam ettiklerini belirtmiştir. K7 çalışma güvencesinin olup olmadığına ilişkin soruya şu şekilde yanıt vermiştir:

Çalışma saatlerimin sabah saat dokuz akşam altı arasında olması gerekiyor. Fakat bu imkânsız. Patron mesai bitiminden sonra da çalışmamı istiyor. Hatta kendisi hep “Gazetecinin çalışma saati olmaz. Bu memurluk işi değil. Gazetecinin gözü 7-24 açık olacak. Haber takip edecek ve haber girecek siteye” sözünü kullanır (K7).

K1 de çalışma hayatlarında mesai kavramının olmadığını ve günün tüm saatlerinde çalışmaya hazır bir hâlde bulduklarını belirtmiştir: “*Mesai saatleri işin yoğunluğuna bağlı. Yalnızca işe gideceğimiz saati biliriz, dönüşü belirleyemeyiz. Siyasi seçim gibi önemli günlerde 24 saat çalıştığımız da olur*” (K1). Gazeteciliğin belirli bir zamanda gerçekleştirilebilecek bir meslek olmadığına değinen K3’ün çalışma güvencesine dönük soruya yanıtı şu şekildedir: “*Habercilikte mesai kavramı yok. Çünkü haberin saati yok. Aynı zamanda biz işi ofiste bırakmıyoruz. Kafamızın içinde, cebimizdeki telefonda. Yanımızdan ayırmadığımız mikrofon ve kameralarda işimiz. Çünkü ilgilendiğimiz durumların saati, yeri yok*” (K3).

Çalışma saatlerinin tüm katılımcılar açısından zorlu bir çalışma hayatına neden olduğu bu gibi ifadelerden anlaşılmaktadır. Standing’in (2014), kadınların çalışma saatlerinin belirlenmesine ilişkin vurgusunu hatırlatarak K2’nin yorumuna da yer vermek önemlidir:

Bazen gece birlere kadar çalışabiliyoruz. Tatil kavramı yok gibi bir şey. Gazetecilik yapıyorsan düzenli bir hayat kurman çok zor. Düzensizlik düzenimiz olmuş dersem yanlış bir şey dememiş olurum. Hele bir de kadın gazeteciysen evliliği – çocuk sahibi olmayı ertelemek zorundasın (K2).

Katılımcıların çalışma saatlerinin belirsizliği ve sınırsızlığının yanı sıra çalışma esnasında oluşabilecek kazalara karşı herhangi bir güvencesinin olmadığını belirten K7’nin de yorumu da özellikle yerel medyada çalışan gazetecilerin iş güvenliklerinin olmadığı yönündedir: “*İş güvenliğim yok. Özellikle yerelde çalışan muhabirlerin işi çok zor. Haberin altında isminiz var ve yaptığınız bir haberin muhatapları ya da habere konu olan kişiler zaman zaman sizi dövmekle, mahkemeye vermekle, hatta ölümle tehdit edebiliyor*” (K7).

Çalışma saatlerinin sınırlandırılması ve düzenlenmesi ile yaşanabilecek kazalara karşı gerekli tedbirlerin alınması hususunda katılımcılar tamamen güvencesiz olduklarını belirtmektedir. Günün her saatinde çalışmak için hazır olmaları beklenen yerel gazetecilerin düzenli bir hayat kurmalarını zorlaştıran bu etkenler, iş kazalarının önlenmesi için gerekli koşulların sağlanamaması ile keskinleşmektedir.

Vasıfların Yeniden Üretimine İlişkin Bulgular

İçinde yaşadığımız koşulların “risklerle çevrili” oluşundan hareketle, “risk toplumu” olarak tanımladığı günümüz toplumlarının karşı karşıya kaldığı önemli risklere değinen Beck (2014), risk üretici faktörlerden biri olarak rekabette söz etmektedir. Sık sık ön plana çıkarılan rekabetin vasıfları durmaksızın dönüştürdüğünü belirten Beck, rekabetin büyüttüğü risk altında tüm bireylerin ortak eğitim, ortak deneyim gibi etkileşimlerden uzaklaşarak bireysel kazanımlara yoğunlaştıklarını belirtmektedir. Herkesi rakibi olarak gören bireyin durmaksızın sahip olduğu nitelikleri yokladığı ve daha çok vasıf edinmek için uğraştığı bu aşamada hem vasıfların niteliğinde hem de “ortak hareket etme” pratiğinde aşınmalar meydana gelmektedir. Rutin’e karşı yeni bir başkaldırı olarak da tanımlanan çalışma hayatındaki hareketliliğin farklı

sonuçlarının olduğunu belirten Sennett, bir pozisyondan diğerine giden hızlı ilerleyişi ve yeni vasıflar elde etme arzusunun geçmişin rutin ve “sıkıcı” gündelik döngüsünü dönüştürebilme potansiyelinden söz etmektedir. Ancak Sennett (2016), gelinen noktada bu hareketliliğin bir sürgüne dönüştüğüne işaret etmektedir. Aynı çalışma hayatında risk faktörleriyle rutin biçimde karşı karşıya gelinmesine yol açan bu güvencesizlik hâlinin çalışanları getirdiği konum, “yerinde saymak”tan duyulan kaygının sonucunda oluşan aşırı vasıflılıktır.

Teknolojik araçlardaki gelişmelerin tüm sektörlerde durmaksızın yeni bilgi ihtiyaçlarını doğurması çalışanların bu yeni bilgilere erişimlerinin de güvence altına alınmasını zorunlu kılmaktadır. Standing’in (2014, s. 26), çalışma hayatı içerisinde önemli bulduğu bir diğer güvence biçimi olan vasıfların yeniden üretimi; çeşitli mesleki eğitimler aracılığıyla vasıf ve becerilerin kazanılması ve geliştirilmesine dönük fırsatların sağlanması olarak belirtilmektedir. Çalışmada yer alan katılımcılar genellikle ek mesleki eğitimler aldıklarını ancak bu ihtiyaçlarını internet ortamlarında yer alan kaynaklardan ve sivil toplum kuruluşlarının sundukları gazetecilik eğitimleri üzerinden sağladıklarını ifade etmiştir. Eğitimler alan katılımcıların tamamı kazandıkları yeni becerileri çalışma hayatlarında kullanabildiklerini belirtmiştir:

Ben seslendirme ve spikerlik yaptığım için özellikle diksiyon, beden dili üzerine özel eğitimler alıyorum. Bunun yanı sıra fotoğrafçılığa ilgim olduğu için haber fotoğrafçılığı üzerine eğitimler de alıyorum. Öğrendiklerimi uyguluyorum. Çünkü işin içindeyim ve kimse kısıtlamıyor beni (K2).

Birinci sınıftan üçüncü sınıfa kadar pandemi yaşadım ama ben bu süreçte bir vakfa bağlı İç İşleri Bakanlığı’nın desteğiyle düzenlenen bir fotoğraf eğitimine katıldım. Fotoğraf bilgisi edinmek, bildiklerimi oturtmak adına eğitimi aldım. Bir dönem radyoda tecrübe edinmeye çalıştım. Onun sonrasında üçüncü sınıfa başladığımda okulumun düzenlediğini Indesign, Photoshop eğitimleri, İllustratör eğitimlerine katıldım. Şu an dördüncü sınıfta da ODTÜ’nün sertifikalı eğitim programlarını Photoshop, Indesign, Canva, sosyal medya gibi eğitimlerini sertifikalı bir şekilde belgelendiriyorum (K4).

Aldığım eğitime ek olarak sertifikalı eğitimlere katılarak kendimi geliştirmeye çalışıyorum (K6).

Lisans dönemindeki öğrenimi ile sahadaki gazetecilik pratiğine ilişkin K3 ve K10 şunları ifade etmiştir: *“Eğitimden ziyade sahada tecrübe edindim. Beceri ve tecrübelerimi işe aktarmakta da sorun yaşamadım”* (K3).

Katılımcıların edindikleri vasıfları iş yerlerinde kullanabilmeleri, mesleki gelişimleri açısından yararlı olsa da emek piyasasında hareketliliğe ve vasıflardaki aşırılığı sorununa değinmek yerinde olacaktır. İçinde bulunduğumuz dönemde belirsizleşen kavramlardan birinin de “vasıf” olduğunu ifade eden Standing (2014, s. 205), “uzmanlar” tarafından sürekli biçimde bir “vasıf açığı”ndan söz edildiğini bu nedenle modern piyasa toplumunda milyonlarca işçinin işsiz kalmamak adına durmadan yeni vasıflar edinmek zorunda kaldığına dikkat çekmektedir. Oysa Standing’e göre durum belirtilenin aksine işaret etmektedir. Bu vasıfların birçoğunun kullanılmadığı, bunun için yeterli zamanın ve fırsatın bulunmadığı bir vasıf fazlalığı söz konusudur. Tek bir işçinin çok sayıda farklı işlerde kullanılmasının da önünü açan gelişmeler “esnekliğin” bir başka yönünü görünür kılmaktadır.

Gelir Güvenliğine İlişkin Bulgular

Çalışma hayatı içerisindeki önemli konulardan birini oluşturan gelir güvencesi Standing (2014, s. 26) tarafından, *“Asgari ücret mekanizması, gelir sınıflandırılması, kapsamlı sosyal güvenlik, gelir eşitsizliğini azaltmak ve düşük gelirliyle destek olmak için ilerici bir vergi sistemi gibi yöntemlerle yeterli bir sabit gelirin sağlanması”* biçiminde tanımlanmaktadır. Katılımcıların tamamı elde ettiği gelirin geçimini sağlayabilmek için yetersiz olduğunu belirtmiştir: *“Yeterince gelir getiren bir iş yaptığımı düşünmüyorum. Sanırım sektörde gelir getiren bir işi biz yapsak da gelir bize ulaşmadan yukarıda eritiliyor. Gelir düzeyimiz çok düşük, asgari ücretin altında”* (K1).

Günerigök ve Oğur'un (2018) ortaya koyduğu çalışma yoksulluk, yoksullaşma ve prekarya arasındaki ilişkiye dönük bulgular sunmaktadır. Buna göre, çalışanlar onlara verilen ücretlerin oldukça düşük olması durumunda bile aynı işte çalışmaya devam etmek zorundadır. Bu "çaresizlik" durumu, prekaryanın koşullarını yeniden üretmekte ve onları geleceğe hazırlanmaktan da alıkoymaktadır. Gelirlerin düşük, belirsiz ve garantisiz oluşuyla birlikte prekarya sağlık sigortası gibi haklardan da mahrum bırakılmaktadır. Uzunoğlu'nun (2018) da belirttiği gibi, "*Tam zamanlı sigorta, dolayısıyla emeklilik, tazminat, işsizlik maaşı gibi haklar bir prekerin sahip olmadığı haklardır*". K6 yoksun olduğu sosyal haklarına ilişkin şunları belirtmektedir: "*Sektörümüz maalesef emeği görmüyor ve emeğin karşılığını vermiyor. Mesleğimiz yeterli saygınlığı görmediği gibi hakkımız olan ücreti dahi alamıyoruz (K6)*".

Günümüz koşullarının bir risk makinesi gibi işlemesi durumundan söz eden Beck'e (2004) göre, bu zorlu süreçlerden uzaklaşabilmek için hayatlarını kolaylaştırabilecek yerlerde ikamet edebilmek, tatile çıkabilmek gibi yollara başvurabilmesi beklenen güvencesiz çalışanlar toplam riskin çoğunluğuyla baş etmek zorunda kaldıkları için bu tür olanaklardan da yoksundur. K9'un kazandığı gelirin düşük oluşunun neden olduğu sonuçlara ilişkin vurgusu bu noktada önemlidir:

Yeterli değil tabii ki. Gelir düzeyimizin de yeterli olmamasının en büyük nedeni şu an aldığımız para belli, kirada değilim neyse ki. Ama kirada olsam maliyet belli, alım gücü belli. İşte bir öğle yemeğine gidiyorsun yediğin yemeğin fiyatı belli. Yıllık izinde bir Avrupalı gibi ekstra bir şehir değiştirebilmek bizim için zor oluyor (K9).

Çalıştıkları kurumdan elde ettikleri kazancın yetersizliğinden söz eden katılımcılar bu yetersiz kazanç dışında hiçbir destek görmediklerini ifade etmiştir. İletişim fakültesinde okuyan öğrencilerin stajyer olarak çalıştırıldıkları süreçte hiçbir kazanç elde edemediklerini belirten K7 şunları aktarmaktadır:

Özellikle yerel gazetelere baktığımızda medya patronlarının gazetecilikle uzaktan yakından ilgisi yok. Sırf sermayesi var diye veya başka dallarda iş yapıyor diye kendi reklamını yapmak ve çevre edinmek için bu işi yapıyor. Bunu yaparken de iletişim fakültesinde gazetecilik okuyan emekçi gazetecilerin emeğini çalarak hem ekonomik hem de manevi anlamda ezerek bunu yapıyor. Gelir kısmına gelindiğinde ise çok komik rakamlarla karşılaşmaktayız (K7).

Yetersiz kazanç tartışmalarının bir yönünü de stajyerlik oluşturmaktır. Bulut'a göre (2019, s. 199), gazeteci adaylarının mesleği pratik alanda deneyimleme olanağı buldukları stajyerlik süreci güvencesizliğin bir başka yüzü olarak ortaya çıkmaktadır. Ucuz işgücü olarak değerlendirilen stajyer gazeteciler iletişim fakültelerinde okuyan veya mezun olan öğrencilerin emeklerinin sömürüldüğü bir güvencesizlik konumu hâline gelmektedir. Bir iletişim fakültesi öğrencisi olarak yerel medyada çalışan K4, mesleki tecrübe kazanabilmek için stajyer olarak çalıştığını ancak herhangi bir gelir elde etmediğini ifade etmektedir:

Hiçbir ücret almıyorum. Bu durum beni zorluyor açıkçası bir yerden sonra. Burslu bir öğrenci olsam bile zorluyor. Çünkü şartlar belli ülkede. Yaşanan şartlar. Zorluyor ama belli bir zaman bedel ödemek gerek diye düşünüyorum (K4).

Bulgulardan da anlaşılabilceği gibi katılımcılar emeklerinin karşılığında sunulan gelirlerin geçimlerini sağlamaya yetmediğini ifade etmektedir. Mesleki tecrübe kazanabilmek için hiçbir gelir elde etmeden çalışmak zorunda kalan gazeteciler gelir güvencesizliğinin bir başka yönünü göstermektedir. Kızılca ve Karagöz Kızılca'nın (2018) Türkiye'deki iletişim profesyonellerinin prekarleşen emeklerine ilişkin çalışmasında ulaşılan verilere göre, tüm bölgesel etkiler de göz önünde bulundurulduğunda işsiz kalma korkusuyla birlikte, özel sektörde çalışan iletişim profesyonelleri düşük gelirlerle de karşı karşıya kalmaktadır.

Temsil Güvenliğine İlişkin Bulgular

19. yüzyılda ortaya çıkan ve belirli sektörlerin kendi aralarında ücret pazarlığı yapabilmelerini sağlayan bir örgütlenme biçimi olarak sendikaların, emek rejiminin değişmesiyle birlikte bu yeni dönemde işsizleri, kısa sözleşmelerle çalışmak zorunda bırakılan esnek işçileri de içermesi gerektiğini belirten Hardt ve Negri (2004, s. 152-153) eski sendikaların ekonomik örgütler olarak sınırlanmalarının aksine bugünün sendikalarının toplumsal ve siyasal talepleri içerecek biçimde genişletilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ancak tüm bu ihtiyaçlara rağmen özellikle de 1980 yılından günümüze değin çok sayıda baskı ile karşı karşıya kalan sendikalaşma hareketlerine olan ilgi büyük bir düşüş yaşamaktadır (Yücesan-Özdemir, 2009).

Esnek çalışma biçimleri sendikaların geri plana itilmesindeki nedenler arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu ilişkiden hareketle Standing (2014, s. 19), sendikal örgütlenme biçimleri gibi dayanışma ağlarından yoksun bırakılmayı prekaryalaşmanın bir unsuru olarak belirtmektedir. Çalışanların var olan güvencesiz koşullar altında haklarını tartışabilecekleri ve diğer meslektaşlarıyla dayanışma ağları oluşturabilecekleri olanakların sağlanması veya kısıtlanmaması anlamına gelen temsil güvenliği, bağımsız sendikalar yoluyla işçilerin ortak bir ses çıkarabilmeleri haklarının güvence altına alınmasına işaret etmektedir.

Katılımcıların bir kısmı mesleki dayanışmanın sağlandığını fakat bu dayanışmanın sendikalar aracılığıyla değil kendi bireysel girişimleri yoluyla gerçekleştiğini belirtmiştir. Bir kısmı ise, herhangi bir mesleki dayanışmanın olmamasının yanı sıra meslektaşlarıyla aralarında bölünmelerin olduğunu belirtmiştir. Meslektaşlarıyla geliştirdiği dayanışma ağlarının somut koşullarına hiçbir yansımalarının olmadığını belirten K1 şu yorumu yapmaktadır: *“Meslektaşlarımız ile dayanışma halindeyiz fakat bu soyut anlamda. Somut olarak bir cemiyet ya da grup halinde bir araya gelmek için siyasi destek gerekiyor” (K1)*. K6 dayanışma ağlarının yetersizliğinin üstesinden meslektaşlarıyla daha sıkı ilişkiler kurmakla gelmeye çalıştığını belirterek, *“Meslektaşlarımız ile birbirimizi korumaya ve dik tutmaya çalışıyoruz. Çünkü bizi bizden başka savunacak kimse, cemiyet veya topluluk mevcut değil” yorumunu yapmaktadır.*

Mesleki dayanışmayı parçalayan bir unsur olarak rekabet, katılımcıların meslektaşlarıyla olan ilişkilerini olumsuz etkilemektedir. Gaziantep yerel medyasının görece küçük bir çevreden oluştuğunu ve bu nedenle tüm gazetecilerin birbirlerini tanıdığını, bildiğini ve *“kuyusunu kazdığını”* belirten K7 şunları aktarmaktadır: *“Hiç anlam veremediğim bir rekabet var. Haber atlama denen bir durum var. Çoğu zaman teyit edilmeyen veya doğruluğu araştırılmayan haberler sırf diğer kurumları geçmek için haberler giriliyor. Bundan dolayı da iş birliği yapmak, uzlaşmak çok zor” (K7)*.

K4 ve K9 da mesleki dayanışma ağlarının rekabet nedeniyle zayıf olduğuna dikkat çekmektedir. Dayanışmanın kurulamamasının yanı sıra yerel medya çalışan sayısının az olması nedeniyle birbirleri ile tanışmaları görece daha kolay olan ve birbirleriyle arkadaşlık ilişkileri geliştirebilen katılımcılar arasında bile gizli bir rekabetin ve bundan kaynaklanan güvensizliklerin olduğu ifade edilmektedir:

Dayanışma göremiyorum ben yerelde. Yerelde farklı gazetelerdeyseniz ama arkadaşsanız o arkadaşınız bile sizin kuyunuzu eşleyebiliyor. Normal arkadaşlık ilişkilerimiz var elbette ama aynı işte, aynı sektörde çalışıyorsanız bu bir çıkar ilişkisine dönüşüyor artık (K4).

Mesleki dayanışmamız oldukça minimal alanlarda olur. Ben yerelde çalışıyorum ama yerelde bu işi yapanlarla çok muhatap olmuyorum. Olabildiğince onlardan uzak durup, onlarla diyaloga ve iletişime geçmemeye çalışıyorum. (...) Çünkü herkesin herkesle bir şekilde bir çıkar ağı olduğu ve o çıkardan beslendikleri için, yarın öbür gün kendisinin ihtiyaç duyacağı bir çıkar ağına dâhil olma ihtimali olduğu için birbirleriyle mesleki dayanışma gösterebileceklerini düşünmüyorum (K9).

Görülebileceği gibi katılımcılar arasındaki mesleki dayanışma ağlarının olmamasının yanı sıra rekabet olgusu aralarındaki arkadaşlık ilişkilerinin de güvencesizleşmesine neden olan bir etken olarak işlemektedir. Toktaş (2013) medya emekçilerinin sendikal örgütlenme süreçlerine yönelik çalışmasında gazetecilerin işverenlerden korktukları için sendikal örgütlenmeler içerisinde bulunamadıklarını ifade etmiştir. “Sendika” ve “örgütlenme” gibi kavramların işverenleri ürküttüğünü ifade eden Toktaş, güvencesiz gazetecilerin işten atılmamak için bu tür faaliyetlere katılmadıklarını ve bu nedenle de temel güvencelerini ifade edebilecekleri yollardan mahrum bırakıldıklarını belirtmektedir.

Sonuç

Belirli bir bölgede yaşayan yurttaşların gündemindeki önemli olayların ve tartışmaların yer alabileceği bir alan olarak yerel medya, ulusal ve küresel çapta yaşanan gelişmelerin söz konusu bölgeye olan etkilerini değerlendirmek gibi hususlarda da önemli bir bilgi edinme ve tartışma alanına dönüşebilme potansiyeli taşımaktadır. Yerel medyanın bu rolü ne oranda yerine getirebileceği içerikleriyle ve o bölgede yaşayan yurttaşların güvenini kazanması ile ilişkilidir.

Köklü bir yerel medya geçmişine sahip olan Gaziantep yerel medyasında çalışan gazetecilerin prekaryalaşma deneyimlerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmada elde edilen temel bulgular katılımcıların güvencesiz çalışmayı çok yönlü biçimde deneyimlediklerini göstermektedir. Tamamının kendilerini güvencesiz konumlarda görüyor olmalarının yanı sıra güvencesizlik konularını kendi içlerinde derinleştiren farklı etkenler de bulunmaktadır. Tüm katılımcılar işten çıkarılma korkusuyla yaşadıklarını ve çalışma hayatlarını bu korkuyla sürdürdüklerini belirtirken kadın gazeteciler evlenmek ve çocuk doğurmak gibi planlarını işsiz kalma korkuları nedeniyle ertelemekte veya bu planlardan tamamen vazgeçmektedir.

Mesleki dayanışmayı parçalayan bir unsur olarak rekabet, katılımcıların meslektaşlarıyla olan ilişkilerini olumsuz etkilemektedir. Gaziantep yerel medyasının görece küçük bir çevreden oluştuğunu ve bu nedenle tüm gazetecilerin birbirlerini tanıdığını, bildiğini ve “kuyusunu kazdığını” belirten K7'nin ifadeleri bu noktada önemlidir. Sınırlı sayıdaki yerel medya kuruluşu arasında çok fazla seçenekleri olmayan “bir avuç gazeteci” olarak yerel medya çalışanları birbirlerini rakip olarak görmekte ve bu nedenle çalışma şartlarının geliştirilebilmesi için dayanışma ağları geliştirmekten geri durmaktadır. Meslektaşların rakipler hâline geldiği bu evrede katılımcılar kendilerini kanıtlamanın ve çalıştığı kurumda kalıcı olmanın bir yolu olarak durmaksızın yeni vasıflar edinmek zorunda bırakılmaktadır. Bu nedenle sürekli yeni eğitimlere katılmak zorunda hisseden gazeteciler belirsiz çalışma saatlerinden kalan dinlenme zamanlarını yeni vasıflar edinmek için harcamaktadır. Yeni vasıflar edinmeye çalışmanın maliyeti de güvencesiz çalışma koşulları altında değinilmesi gereken bir diğer konudur. Katılımcılardan bir kısmı ücretsiz eğitimlere erişme olanağı yakalamış olsalar da gazetecilik mesleği içerisindeki farklı uzmanlık dallarının gerektirdiği çoklu ve derinlikli vasıfları edinmek kazandıkları düşük ücretler göz önünde bulundurulduğunda mümkün görünmemektedir.

Gazeteciler yerel medya çalışanlarının sayısının görece az olması nedeniyle birbirlerini kısa bir süre içerisinde tanımaktadır. Ancak bu tanışma ve bazı örneklerde görülen arkadaşlık ilişkileri bir mesleki dayanışmaya dönüşmenin aksine bir rekabet ilişkisine yol açmaktadır. Meslekî risklerle baş edebilme stratejileri geliştirme noktasında da güvencesizliğin kısılcasına takılan yerel medya çalışanlarının elinden bu güvencesizlikle baş edebilme yolları da alınmaktadır.

Tüm bu süreçlere bakıldığında yerel medyanın sahip olduğu önemli potansiyeli yerine getirebilmesi için yerel topluluklarda güven oluşturmakta zorlanacağı anlaşılmaktadır. Bunlarla

birlikte çalışmada deneyimlerine başvurulmuş bütün gazetecilerin üniversite mezunu oldukları unutulmamalıdır. On katılımcının dokuzunu iletişim fakültesi mezunu iken, biri ise güzel sanatlar fakültesi mezunudur. Bu durum güvencesizliğin hiçbir sınır gözetmeksizin tüm eğitim, meslek, cinsiyet ve yaş gruplarının deneyim sahası içerisine nüfuz ettiğinin de önemli göstergelerinden birini oluşturmaktadır. Üniversite mezunu yerel gazetecilerin özerkliklerini tehlikeye atan bu güvencesizlik koşullarının, asgari ücretin altındaki ücretlerle derinleştirilmesi ve bu koşulları kabullenmek zorunda bırakılmaları güvencesizliğin yeniden üretilmesine yol açmaktadır.

Teşekkür

Bu çalışmaya değerli fikirleriyle katkı sunan Hakan Kılınç'a teşekkür ederim.

Kaynakça

- Adar, A. Ş. (2018). Türkiye’de yeni prekarya Suriyeli işgücü mü?. *Çalışma ve Toplum*, 1(56), 13-36.
- Akdemir, N., Öngel, F. S. (2017). Gaziantep’te göç ve yerellik üzerinden birikim dinamikleri. *Emek Araştırma Dergisi*, 8(11), 55-74.
- Akın, K., Duman, Ç. (2021). ‘Normal’ emeğin kırılmalılığı ve eşitleme: Eve sığmayan hayatlar ve pandemide seks işçileri belgesellerini prekarya üzerinden düşünmek. *Viraverita E-Dergi*, (13), 209-234.
- Alpman, S. P. (2015). Enformelleşme, kimlik, prekarizasyon emeğin Kürt hali. *Katki. Sosyal Araştırmalar Vakfı*, 6-23.
- Assmann, K. (2023). Rise of the zombie papers: Infecting Germany’s local and regional public media ecosystem. *Media and Communication*, 11(3), 360-370.
- Atar Gürsoy, Ö., Ulusoy Gürsoy, Ş. (2020). Günümüzün modern teknolojik işçileri prekarya çalışanların evliliklerinde aile iletişimi kavramına bakışları. *Kurgu*, 28(1), 194-215.
- Aydın, E. (2015). Antep savunması: Bir albayın hatıratı. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 53, 221-253.
- Aziz, A. (1990). *Araştırma yöntemleri teknikleri ve iletişim*. Ankara: A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi.
- Barlas, U. (1972). *Gaziantep basın tarihi 100. yıl*. Karabük: Gaziantep Kültür Derneği Yayını.
- Baudelaire, C. (2001). *Paris sıkıntısı*. Dünya Klasikleri. Ankara: Çağdaş Matbaacılık.
- Bauman, Z. (2005). *Bireyselleşmiş toplum*, (Y. Alogan, Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Beck, U. (2014). *Risk toplumu: Başka bir modernliğe doğru*. İstanbul: İthaki Yayınları
- Bourdieu, P. (1998). *Acts of resistance*. New York: New Press.
- Bulut, Ç. K. (2019). Yapılanma, çözülme, belirsizlik: Gazetecilik pratikleri ve basın iş hukuku. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2019(49), 187-206.
- Campbell, I., Price, R. (2016). Precarious work and precarious workers: Towards an improved conceptualisation. *The Economic and Labour Relations Review*, 27(3), 314-332.
- Castells, M. (2005). *Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür I. Cilt Ağ toplumunun yükselişi I*. (Kılıç, E. Çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Chomsky, N. (2012). Plutonomy and the precariat: On the history of the U.S. economy in decline, *The Huffington Post*. Erişim Tarihi: 15.05.2023 <https://Chomsky.info/20120508/>
- Churchill, B., Craig, L. (2019). Gender in the gig economy: Men and women using digital platforms to secure work in Australia. *Journal of Sociology*, 55(4), 741-761.
- Cohen, N. S. (2015). Entrepreneurial journalism and the precarious state of media work. *South Atlantic Quarterly*, 114(3), 513-533.
- Çakır, M. (2018). Bilgi toplumu kuramları ve prekarya tartışmaları. (Çakır, M. der.) *Bilgi Toplumu Tartışmaları*, 19-114.

- Dağdelen, M. Ç. (2021). Prekarya'nın pandemi döneminde yaşadıklarına dair bir örnek çalışma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (7), 1706-1739.
- Deuze, M. (2006). Akışkan yaşam, yakınsama kültürü ve medya çalışması. Erişim Tarihi: 26.04.2024. <http://hdl.handle.net/2022/3343>.
- Dowd, D. F. (2013). *Kapitalizm ve kapitalizmin iktisadı: Eleştirel bir tarih*. İstanbul: Yordam Kitap.
- Durna, T., İnal, A. (2010). 12 Eylül, medya ve demokratikleşme sorunu. *Mülkiye Dergisi*, 34(268), 123-145.
- Edstrom, M., Ladendorf, M. (2012). Freelance journalists as a flexible workforce in media industries. *Journalism Practice*, 6(5-6), 711-721.
- Fuchs, C. (2015). *Dijital emek ve Karl Marx*, (Tahir Emre Kalaycı ve Senem Oğuz, Çev.) NotaBene.
- Gezer, G. (2021). İşgücünün prekerleşmesi sürecinde beyaz yakalılar: AVM'de çalışanlar üzerine bir alan araştırması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(40), 197-219.
- Gezgin, S. (2006). *Medya ve Demokrasi. Medya merceğinde Almanya ve Türkiye*, 20. Alman-Türk Gazeteciler Semineri. 18-20 Mayıs 2006. Antalya. Erişim Tarihi: 06.12.2022. <http://www.konrad.org.tr/Medya%20Mercek/19gezgin.pdf>.
- Girgin, A. (2009). *Türkiye'de yerel basın*. İstanbul: Der Yayınları.
- Göker, N. (2018). Sinemada prekarizasyon: Filmlerde güvencesizliğin mikro anlatıları. *Journal of International Social Research*, 11(55).
- Güllü, K., Kacur, M., Tanyeri, E. (2009). Okuyucuların yerel gazeteleri tercihlerinde etkili olan faktörler ve demografik özellikler itibarı ile algısal farklılıklar. *Öneri Dergisi*, 8(32), 271-282.
- Günerigök, M., Oğur, K. (2018). Prekarya sosyolojisi: Ücretli öğretmenler örneği. *Din ve Bilim-Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 138-156.
- Güney, G. Ö., Cengiz, S. (2023). Göç, göçmen politikaları ve Türkiye'de işgücü piyasalarında prekaryalaşma. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 8(20), 236-249.
- Gürbilek, N. (2001). *Vitrinde yaşamak*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Güven, O. Ö. (2007). *Küresel medya-yerelleşme ve yerel medya*. (Gezgin, S. Ed.) İçinde, *Türkiye'de yerel basın*, 321-336. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Hardt, M., Antonio N. (2004). *Çokluk*, (Yıldırım, B. Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Hardt, M., Negri, A. (2019). *Meclis*, (Pilgir, A. E. Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Herman, E. S., Chomsky, N., Abadoğlu, E. (2012). *Rızanın imalatı: Kitle medyasının ekonomi politiği*. İstanbul: Bgst Yayınları.
- Hudson, A. (2023). Freelance photojournalists redefine their work: Perspectives on a precarious field. *Journalism Practice*, 1-18.
- Joseph, B., O'Donnell, P. (2023). The blurring line between freelance journalists and self-employed media workers. *Journalism*, 24(1), 139-156.
- Kalleberg, A. L., Hewison, K. (2013). Precarious work and the challenge for Asia. *American Behavioral Scientist*, 57(3), 271-288.
- Keten, E. T. ve Aydın, U. U. (1998). *Medya endüstrisinde emek rejimi ve sendikal örgütlenme*. Erişim Tarihi: 04.02.2022. <https://Halagazeteciyiz.Net/2018/06/21/Hala-Gazeteciyiz-Medya-Raporu-Haziran-2018-Medya-Endustrisinde-Emek-Rejimi-Ve-Sendikal-Orgutlenme/>.
- Kına, S. A. (2022) Türk sinemasında yeni beyaz yakalı temsili: son çıkış ve küçük şeyler örnekleri. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi* (28), 125-139.

- Kızılca, F. K., Kızılca, G. K. (2018). Türkiye’de iletişimciler ve “preker” emek: Gözden kaçmış bir veri tabanından bulgular. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (29), 9-30.
- Lale, L. (2022). Suriye göçünün Türkiye’nin kentleşme süreçlerine etkileri: Gaziantep kenti örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 75-96.
- Machlup, F. (1962). *The production and distribution of knowledge in the united states*, ABD: Princeton University Press.
- Merve, A. (2020). *Mondros Ateşkes Antlaşması’nın Türk tarihi açısından tarihsel önemi üzerine bir inceleme*. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(105), 422-435.
- Millar, K. M. (2017). Toward a critical politics of precarity. *Sociology compass*, 11(6), E12483.
- Muntaner, C. (2018). Digital platforms, gig economy, precarious employment, and the invisible hand of social class. *International Journal of Health Services*, 48(4), 597-600.
- Odabaş, Y. (2020). Göçmen karşıtlığı ve prekarya. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (49), 531-566.
- Oğuz, Ş. (2011). Tekel direnişinin ışığında güvencesiz çalışma/yaşama: proletaryadan" prekarya" ya mı?. *Mülkiye Dergisi*, 35(271), 7-24.
- Oktayer, N., Susam, N. (2010). Kamu harcamaları-ekonomik büyüme ilişkisi: 1970-2005 yılları Türkiye örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(1), 145-164.
- Oran S. (2015). Kitap incelemesi: Modern zamanların tutunamayanları prekarya: Sınıf mı, sınıftan kaçış mı?. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 70(1), 237-247.
- Özkan, E. İ., Cengiz, A. A. (2019). Prekerleşen meslekler içerisinde gazeteciliğin izdüşümü: Eskişehir’de yerel gazeteciler üzerinde bir inceleme, *Emek Araştırma Dergisi* (Gead), Cilt 10, Sayı 15, Haziran 2019, 103-132
- Öztürk, Ş., Nas F., İçöz E., (2008). 24 Ocak kararları, Neo-liberal politikalar ve Türkiye tarımı. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 15-32.
- Pamuk, B. (2019). *1918-1921 Antep savunması kronolojisi*. Ankara: Dumat Ofset Mat. San. ve Tic. A.Ş.
- Peksevgen, B. S. (2016). Global dünyada değişen basın ve gazetecilik. *Global Media Journal Tr Edition*, 6(12), 587-600.
- Polat A. (2022). Nitel araştırmalarda yarı-yapılandırılmış görüşme soruları: Soru form ve türleri, nitelikler ve sıralama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 161-182.
- Sennett, R. (2016). *Karakter aşınması: Yeni kapitalizmde işin kişilik üzerindeki etkileri*. (Yıldırım, B. Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 22(2), 63-75.
- Standing, G. (2014). *Prekarya: Yeni tehlikeli sınıf*, (Bulut, E. Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Toktaş, S. (2010). 1980 sonrası değişen medya ortamında gazeteci: Zanaatkar mı, profesyonel mi?. *Mülkiye Dergisi*, 34(269), 147-170.
- Toktaş, S. (2013). Medya emekçilerinin sendikal örgütlenme sürecine yönelik kavrayışları: Sorunlar ve çözüm önerileri / Unionization as Conceived by Media Labourers: Problems and Alternatives. *Mülkiye Dergisi*, 37(3), 61-100.
- Uçar, Bahri (2020) *Haber üretim sürecinde otosansür: Gaziantep yerel basın örneği*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- Ulusoy Nalcıoğlu, B. (2007). *Türkiye’de yerel medya çalışanları, yerel medyanın sorunları ve çözüm önerileri*. İçinde, *Türkiye’de yerel basın*. (Gezgin, S. Ed.), 197-210, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Uzunoğlu, S. (2015). Yeni medyada dijital emek sömürüsü: tüketiciden üreticiye yeni medya, yeni sömürü pratikleri. *Intermedia International E-Journal*, 2(1), 181-194.

- Uzunoglu, S. (2017). *Gazetecilikte preker emeğin Türkiye'deki durumu*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzunoglu, S. (2018). Gazeteci emeğinin dönüşümü ve güvencesizleşme: Türkiyeli dijital haber odalarının serbest muhabirleri üzerine bir çalışma. *Moment Dergi*, 5(2), 195-218.
- Vatansever, A. (2013). Prekarya geceleri: 21. Yüzyıl dünyasında geleceği olmayan beyaz yakalıların rüyası. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 1-20.
- Vatansever, A. (2016). Proletarya ile orta sınıf arasında: siyasi aktör olarak prekarya. Türkiye'de toplumsal tabakalaşma ve eşitsizlik. Erişim Tarihi: 02.02.2022. https://D1wqtxts1xzle7.Cloudfront.Net/54929780/Siyasi_Aktor_Olarak_Prekarya_Final_Version-Libre.Pdf?1509994217=&Response-Content-Disposition=Inline%3b+Filename%3dproletarya_Ile_Orta_Sınıf_Arasında_Siyas.Pdf&Expires=.
- Vural, M. A. (2001). Toplumsal gelişim sürecine katkı sağlayan bir araç olarak yerel medya. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (11), 115-126.
- Yaylagül, L. (2018). Enformasyon toplumunun ekonomi politiği. *Journal Of Communication Theory & Research / İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (46).
- Yıkılmış, M. S. (2020). Nitel araştırmalarda e-görüşme tekniği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 183-197.
- Yıldırım, A., Simsek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N. (2009). Yerel basının etik sorunları. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty Of Communication Journal*, 1(36), 131-143.
- Yücebaş, M., Köksalan E., Gökgöz G., Yücebaş S., Güven, O. Ö., Şahin, E., Aydın, B. A., Madak, M., Göksu O., Akbaş, N. (2019) *GAP bölgesinde yerel medya: sorunlar, tespitler, imkanlar*. Erişim Tarihi: 10.04.2023. https://Www.Academia.Edu/40901242/Gap_B%C3%B6lgesinde_Yerel_Medya_Sorunlar_Tespitler_%C4%B0mkanlar.
- Yücesan-Özdemir, G. (2009). *Emek ve teknoloji: Türkiye'de sendikalar ve yeni iletişim teknolojileri*. Ankara: Tan Yayınları.